25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6732 26 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1908 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՍԷՖԷՐ 1326 10 Mars 1908 25me année № 6732

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	35 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آرەولق
ارمنیجە یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره کین بویاجیان
درعلیه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 ՓԱՐԱ ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Հեղինակ՝ ՍԸՐ ՃՈՆ ԼԸՊՈՔ
Թարգմ. անգլիերէն բնագրէն Գ. ՈՍԿԵԱՆ
Հրատարակութիւն Զարդարեան Գրատան

Գրական ճաշակի ազնուացման անհրաժեշտ պայմաններէն է լուրջ երկասիրութիւններու հրատարակութիւնը, և խնդական անձեր ուրախութեամբ կը հաստատեն թէ ընթերցող հասարակութեան մօտ կ'աճի «հոգեկան և մտային կարողութեանց զարգացման և մարմնոյն խնամքին ու պահպանութեան, այսինքն կեանքի երջանկութեան՝ վսեմ նպատակին նուիրուած գիրքերու խնդրանքը։ Տես յառաջաբան Կեանքի Գործածութեան։» Գ. էֆ. Ոսկեան գեղեցիկ մտածումը ունեցած է ուրեմն անգլիերէն բնագրէն թարգմանելու Կեանքի Գործածութիւնը և իր գրական վաստակոյ այս երախայրիքը կը յանձնէ որ մեկնակէտ ըլլայ նոյնքան օգտակար շարք մը իմաստասիրական գրուածքներու որոնց պակասը զգալի է մեր մէջ։ Գիրքին հեղինակը գիտուններու աշխարհին մէջ ծանօթ է նախ իբրև բնագէտ իր հրատարակած Ստորին կենդանեաց մէջ զարգացման բնախօսութիւն, Միջատներու ծագումն ու կերպարանափոխութիւնը, Կենդանիներու բնազդը ու զգայարանքը, Նախապատմական մարդը, ուրիշ գործերով որոնցմով ջերմ պաշտպան կը հանդիսանայ Տարվինեան վարդապետութեանց։ Յետոյ ժամանակակից իմաստասիրութեան մէջ իրեն անուն մը կը շինէ իբրև բնազանցագէտ հետզհետէ հրատարակելով Ապրելու երջանկութիւնը, Կեանքի վայելքները, Կեանքի գործածութիւնը ուրիշ ուրիշ գործերով որոնցմով կը հաստատէ Ս. Գրոց հոգեբանական տեսութիւնները մարդու ոգիին և վախճանին նկատմամբ։ Այս երեւոյթը ուշագրաւ պարագայ մըն է և կ'արժէ որ վեր առնուի սա կէտը թէ այսպէս կը հաշտուին արտաքին գիտութեան հաստատած ճշմարտութիւնները Սրբազան հեղինակներէ ընդունուած աստուածային ճշմարտութեանց հետ։ Այսպէս Սըր Ճոն Լըպոք կ'ընդունի թէ բնութիւնը իր արտադրութեանց մէջ ոստումով չյառաջանար. (Natura non facit saltus)։ Ուստի իրարմէ անջատ կենդանական սեռ կամ տեսակ ստեղծած չէ (տես Ծննդ. Ա. 24—25) և անշունչ նիւթէն մինչև գործարանաւոր մարմինը և անբան անասունէն մինչև բանաւոր մարդը, օղակաւորուած մը կայ. Կամ աւելի բացայայտ խօսելով՝ բանապաշտական տեսութեանց (rationalisme) համեմատ, տեսակները տակաւ կը զարգանան և անասուններու մէջ ապրելու իրաւ պէտքը կեանքի պայքարով (lutte pour la vie) և բնական ընտրողականութեամբ (selection naturelle) և յաջորդական փոխակերպութիւններու (transformation progressive) շնորհիւ բնութեան մէջ ամէն ինչ կը բարեշրջի (évolution) անսահմանօրէն մինչև մարդ։ Բայց անգամ մը որ կարգը մարդուն կու գայ՝ բնութեան գերակայ իմացական զօրութիւնը իր պատրաստած արարչագործութեան ծրագրին մէջ անոր կատարելագործման զատ պայմաններ սահմանած է և անոնց նախախնամող Էակին գերբնական միջամտութեան՝ մարդ կ'այլափոխի, կը յառաջէ և կը փճանայ։ Չէ՞ մի որ մարդ «Անհուն և յաւիտենական զօրութեան մը առջեւն է ուսկից կը բղխի ամէն բան. էջ 119» Ուստի մարդուն կամքին կարողութիւնը այնպէս է, որ Գերագոյն կամքին հետ համերաշխ գտնուած ատեն, ամէն ինչ որ լրջօրէն և հաստատապէս առաջադրէ ըլլալ՝ կ'ըլլայ տասնգիւ։ (էջ 4) Արդ, կատարեալ ըլլանք ինչպէս որ մեր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է. (169)։ Այսպէս երբեմն բնութիւնը (physique) զննող հեղինակը իր բաղձանաւոր կեանքին ծայրացեալ տարիքին մէջ անձնատուր կ'ըլլայ բնազանցութեան (métaphysique) և Սըր Ճոն Լըպոքի իմաստասիրութիւնը առարկայական ուղղութենէն (objectif) կ'անցնի ենթակայական (subjectif) ուղղութեան կամ լաւ եւս ըսելով մէկզմէկու միւսը կը լրացնէ։

Լորտ Պէյգըն մարդուն կարեւորութիւն չէր տար և կ'ըսէր թէ մի միայն բնութիւնը պէտք է հետազօտել (Տես Instauratio magna և Novum organum)։ Իր ըմբռնման համեմատ, բնութիւնը զննելով կարելի է, թէ՛ բնութիւնը թէ՛ անոր մէջ տիրող օրէնքը, թէ՛ մարդն ու անոր մտաւոր և բարոյական կեանքը միանգամայն բացատրել։ Իրեն պէս վարդապետեցին բնութիւնը զննող այլեւայլ դպրոցներ տարբեր տարբեր իմաստասէրներ։

Տէքարդ, ընդ, լոկ մտքին կարեւորութիւն կուտար և անոր հեղինակութեան վրայ հիմնեց իր իմաստասիրութիւնը (Տես Discours sur la méthode և Méditations métaphysiques), այնպէս որ միայն մարդուն իմացական կարողութեամբ կը յաւակնէր բացատրել, ինչպէս հոգեկան աշխարհը ու [illegible], նոյնպէս նիւթական աշխարհը և արտաքին բնութիւնը։ Իրեն պէս վարուեցան այլեւայլ դպրութենէ բնազանցագէտ իմաստասէրներ։

Առաջիններուն հակառակութիւնն էր դէպ ի զգայնական իմաստասիրութիւն (sensualisme), այսինքն միայն մարմնին զգայարանքներուն տուած վկայութեան հաւատք ընծայել։ Երկրորդներուն միտումն էր գաղափարապաշտ իմաստասիրութիւն (idéalisme), այսինքն ոգիին իմացական կարողութիւններու հեղինակութիւնն ընդունիլ և գաղափարներու կարեւորութիւն տալ։ Կրնայ ըսուիլ թէ Պղատոն և Արիստոտէլ ի վեր փիլիսոփայութիւնը կը տարուբերի այս երկու դրութիւններուն մէջտեղ։

Սըր Ճոն Լըպոքի իմաստասիրութեան առաւելութիւնն այն է որ միակողմանի նկատողութիւններով չի նախապաշարուիր և համոզուած է թէ զգայարանքները առանձին գործելով կրնան խաբուիլ և արտաքին աշխարհի վկայութիւնը անարժէք թողուլ։ Նոյնպէս վստահ է թէ մտաւոր կարողութիւնները առանձին գործելով կրնան վրիպիլ և հոգւոյն տուած նախագաղափարները հակակշռի կը կարօտին։ Ուստի Սըր Ճոն Լըպոք երկուքն ալ հաւասարապէս կը գործածէ, մէկուն միջոցաւ միւսը ուղղելու և առարկայէն ու ենթակայէն վեր՝ անբաւ ճշմարտութեան աղբիւրին կը հասնի։

Արդարեւ եթէ անգլիացի հեղինակը լաւագոյն բան մը կ'ընէ, այն է խոնարհեցնել մարդկային իմաստասիրութիւնը աստուածային իմաստութեան առջեւ և ամէն ողջամիտ խորհողի զօրավիգ՝ Ս. Գրոց հեղինակութեան կոչումն ընել և ներշնչեալ Մատեանին մարգարէաշունչ տողերով կեանքի գործածութեան պայմանները ճշդել։ Որովհետեւ «Աստուծոյ խօսքը, պարտաւորութեան սահմաններուն մէջ, երկինքին երեսին պէս պարզ է, լուսինին պէս պայծառ է, օդին ազդեցութեան պէս առողջարար է։ Ամէն բան Աստուած ստեղծած է, ամէն բան Աստուած կը կառավարէ, ամէն բան Աստուած կը տեսնէ և ամէն բան կը պարգեւէ անոնց որ զինքը կը սիրեն և իրեն կը հնազանդին։ (Տես էջ 160)։»

Ուրեմն կը մնայ գիտնալ թէ Սըր Ճոն Լըպոք ինչ դիրք բռնած է ճշմարտութեան արարչագործութեան պատմութեան հանդէպ իր հրատարակած Նախապատմական Մարդը և այլ գործերուն մէջ։ Հոն իբրև ճշմարիտ գիտուն կը բացատրէ թէ արարչագործութեան միջոցին Աստուած ինչ եղանակաւ գործեց և մինչեւ այսօր ինչ եղանակաւ կը գործէ։ Եւ իր [illegible] գիտութեան մէջ. և այլ հրատարակութիւններով բարձրագոյն քննադատութեան՝ (Higher criticism)ի արտաքէն կ'ընթանայ՝ ուրկէ կը հնազանդի աստուածային հրամանին որ կը պատուիրէ «Քննել զգիրս. Յովհ. Ե. 39»։

Այսպէս Ս. Գրոց մէջ պարզուած իրողութիւնները բնութեան մէջ գոյութիւն ունեցող օրէնքներուն կը պատշաճեցնէ և իր արդիական (moderniste) ձգտումը՝ գիտական անաստուածութեան ակնյայտնի տարիւթիւնները ջրելով, անկրօնութեան հոսանքին դէմ հզօր պատուար մը կը կանգնեցնէ։ Եթէ ալ ինչո՛ւ յայտարարէ թէ «Աստուածպաշտութեան կրօնքը գաղտնիք մըն է տակաւին, նոյն իսկ բոլոր գիտուններուն համար։ Տես էջ 160»։ Թէ «Ս. Գիրքը մթին մեկնութիւններով չի վարանեցներ մեզի, մանաւանդ թէ մեր մտածումները այնպիսի նկատումներէ հեռու կը դարձնէ. Տես էջ 162»։

Ուստի քրիստոնէական ա և է դաւանանք Սըր Ճոն Լըպոքի հետ կը կրկնէ սա ուղղափառ յայտարարութիւնը թէ «Հաւատամ գիտենք որ ո՛չ մահ և ո՛չ կեանք և ոչ հրեշտակներ և ոչ մէկ բան կրնան մեզի զատել Աստուծոյ սէրէն որ Քրիստոս Յիսուս մեր Տիրոջմով է. Տես էջ 173»։

Մանաւանդ որչա՜փ շնորհապարտ ենք իրեն որ կեանքի իրական պէտքերուն վրայ կը դարձնէ մեր ուշադրութիւնը և Սըր Ճոն Լըպոք օգտակար վախճանի մը կը ծառայեցնէ իր իմաստասիրութիւնը, յայտարարելով թէ՝

Ա. Կեանքի մէջ ամէնէն կարեւոր բանն է ապրիլ սորվիլը. տես էջ 1.

Բ. Փափկանկատութեան մասին ազանչելի կերպով կը ճառէ 17.

Գ. Դրամին գործածութիւնը մեզ կը սորվեցնէ իբրև գործնական անգլիացի. տես էջ 28.

Դ. Վայելուչ զբօսանքներով կը խրատէ կազդուրել սպառուած ուժերը, տես էջ 41.

Ե. Մարմնոյն առողջութեան հոգ տանելու յորդոր կը կարդայ, տես էջ 49.

Զ. Դաստիարակութեան պէտքը կը շեշտէ. տես էջ 61, 65.

Է. Ընթերցանութեամբ միտքը զարգացնելու համար ընտրանօք կարդալ կը պատուիրէ. տես էջ 84։

Ը. Ընկերային պարտականութիւններու մասին ըլլալու հարկը կը բացատրէ. տես էջ 89.

Թ. Աշխատութեան գինով՝ կեանքը ծախու առնելու պայմանը մեզ կը սորվեցնէ. տես էջ 105.

Ժ. Հաւատք, էջ 117. Յոյս, էջ 124. Սէր, էջ 130. կեանքի պսակաւորումը կը նկատէ։

ԺԱ. Նկարագրի ազնուութեան պայմանները կը թուէ, տես էջ 137.

ԺԲ. Հոգւոյ և մտքի խաղաղութեան աւետաւորն կ'ըլլայ, տես էջ 149.

ԺԳ. Կրօնքը ամէնօրեայ կեանքի կանոն մը, յաջողութեան մէջ՝ պաշտպանութիւն, առեւտրական դժբախտութեան մէջ՝ զօրութիւն, ընտանեկան առատապանքի մէջ նեցուկ, հոգեկան տրտմութեան մէջ՝ մխիթարութիւն ըլլալը կ'իմացնէ. տես էջ 160։

Ահա այս է Կեանքի գործածութեան դժուարին խնդրոյն ուրուագիծը, բայց նիւթին ընդհանուր ծրագիրը ընդլայնած միջոցին է որ միեւնոյն նիւթը հեղինակ մը ուրիշ հեղինակէ տարբեր կերպով կը պարզէ և իւրաքանչիւր գրողի առանձնայատուկ ձիրքը երեւան կ'ելլէ։ Սըր Ճոն Լըպոք իր բանահիւսութիւնը [illegible] դիմադրելի հրապոյրով կ'օծէ և բանաստեղծներու ազանչելի հատուածներ կը [illegible] իր գիրքը։ Հոն ի հանդէս կու գան Սաատի, Կէօթէ, Բեդրարգա, Հօմերոս, Տանթէ, Բօբ, Լոնկֆելլօ, Թէնիսոն, Միլթըն, Վիքթոր Հիւկօ, Պայրըն, Ալֆրէտ տը Միւսէ, Գուպըր, Սաութէյ, Գօլերիճ, Շէյքսբիր և թարգմանութեան հաճոյքը կուտան ընթերցողին։ Երբեք ժրաջան մեղուն իր փեթակին մէջ աւելի խնամով չէ հաւաքած անուշահոտ ծաղիկներու հոյլը, որքան այս աշխոյժ ծերունին ճաշակով և փափկութեամբ իր գործին մէջ կը հաւաքէ այլ եւ այլ ազգերու գեղեցիկ դպրութեան հրաշալիքը։ Նաեւ ողջամիտ իմաստասէր մըն է Սըր Ճոն Լըպոք որ կ'ընդունի թէ մարդկային իմաստութիւնը իրարու յաջորդող սերունդներու կեանքի փորձառութեան ժառանգութիւնն է և ինք հետամուտ կ'ըլլայ այդ յոգնավաստակ դարերու բանաձեւած ճշմարտութիւնները զտելու, մարդկութեան հաւանեցուած իրողութիւնները դասաւորելու և մարդուն վերադարձնելու։ Մեծայարգ թարգմանիչին շրջահայեաց հմտութիւնը, գիրքին վերջը (տես էջ 175) կցած է կենսագրական հմտալից ցանկ մը որ մեր այս տեսութիւնը կը հաստատէ։ Կոմփուկիոս, Արիստոտէլ, [illegible], Մարկոս Աւրելիոս, Ֆրանգլին, Սոկրատ, Ֆիխթէ, Սենեկա, Ստիւարթ Միլ, Պագոն, Սբէնսըր, Պղատոն, Շոբէնհաուէր, ձեռք ձեռքի կուտան իմաստութիւնը սահմանելու որուն «սկիզբը Աստուծոյ վախն է. տես էջ 142.»

Արդ ինչ է Սըր Ճոն Լըպոքի գիտութիւնը. քանի իր ըմբռնման չէ՞ մի որ իմաստասիրութիւնը մարդկային միտքին այն ճիգն է որով կ'ուզէ հասկնալ թէ ինչ օրէնքներով մարդ ինքզինքին և իրմէ դուրս բնական և բարոյական իրողութիւններուն վերահասու կ'ըլլայ և թէ այդ նկատմամբ ստացած գիտութիւնը ստոյգ է թէ ոչ։ Գիրքին հեղինակը կը թուի հաստատել թէ այդ կարգի հետազօտութիւններ մտքին գործունէութիւնը կը զարգացնեն առանց գործնական վախճանի մը յանգելու։ Նոյն իսկ երբեմն կրնան մեզ բնազանցական ուսմանց հարցերու կամ հայեցողական անհպատակ կեանքի առաջնորդել, այնպէս որ մէկ մէկ երազատես դարձած մէկ անհեթեթ դրութենէ մը միւսը կը թափառինք վայրապար։ Շոբէնհաուէր իր բնազանցութեան մտախաղաց ոլորութիւններուն մէջ մեզ կը խորտակէ, Պիւխնէր իր նիւթի և ուժի բիրտ վարդապետութեան ալքերուն խորը կը գլորէ մեր տառապող ոգին, Շէլլինկ ոգեկան համաստուածութեան անհպատակ լաբիւրինթոսին մէջ կը մոլորեցնէ զմեզ, Սպինոզա նիւթական համայնաստուածութեան անել բաւիղին մէջ անսաստ կը կորսնցնէ իրեն ունկնդիրները, Դեմոկրիտոս՝ մարդոց զառանցանքին իբր դարման, մեր վրայ լալէն ուրիշ միջոց չի գտներ, Հերակլիտոս նոյն պատճառաւ մեր վրայ կը խնդայ, Սոփիստները կեանքի օրինաւոր վայելքներէն ալ չենք գիտեր ինչո՞ւ ինքզինքնին կը զրկեն, Եպիկուրեանները, ընդհակառակը, կեր արբ և ուրախ լեր կը քարոզեն առանց խորհելու թէ աղքատը ինչ ընէ, Պիւթագորաս իրեն հետեւորդները կը վարձատրէ հոգեփոխութեամբ, զանոնք մէկ անասունին փորէն միւսը հրամցնելով, Կնոստիկեանները կը պարծին հեթանոսական փիլիսոփայութիւնները քրիստոնէութեան հետ խմորել կարծելով, Փիլոն խորհրդաւոր կերպով կ'ուզէ հաշտեցնել Յունաց դիցաբանութիւնը Հրէից սրբազան Գրոց հետ, բայց չգիտեր որ «Բանը մարմին եղաւ և մեր մէջ բնակեցաւ, տես Յովհ. Ա. 14», Կոմփուկիոս Նախահարց ոգիները պաշտելու կ'առաջնորդէ Չինացիները, Սաքիամունի Նիրվանային անէացման ծանրաթախիծ վախճանին կը հասցնէ մեզ։ Սըր Ճոն Լըպոք մեզ մեր բարերար Արարչին սիրոյ բազուկներուն մէջ կը հանգչեցնէ։ Ուրեմն մեզ ինչ պէտք վերացական խնդիրներով ժամավաճառ ըլլալ, ինչ փոյթ (sansualisme) զգայնական, (spiritualisme) ոգեկան, (scepticisme) սկեպտական, (idéalisme) գաղափարապաշտ, (matérialisme) նիւթապաշտ, (panthéisme) համայնաստուածեան, (électisme) ընտրողական, (évolutionisme) բարեշրջական։ Ո՛չ, Սըր Ճոն Լըպոք իրեն յատուկ իմաստասիրական դրութիւն մը չի ջատագովեր, բայց աստուածային ճշմարտութեանց ներբողը կ'ընէ։ Մենք ալ կը ձայնակցինք մեծայարգ թարգմանչին և կը հաստատենք թէ «Սըր Ճոն Լըպոքի այս գիրքը ճշմարիտ գանձ մըն է, խնամով գեղեցիկ զարդարուած Ս. Գիրքէն քաղուած ազանչելի հատուածներով, հին և նոր ժամանակներու և ազգերու իմաստուններու ընտիր խորհրդածութիւններով, արուեստից, գիտութեանց և դպրութեանց մեծամեծ աշխատաւորներուն վեհ և զմայլելի օրինակներով, վեհանձնութեան և մարդասիրութեան ազնիւ արարքներով, ինչպէս նաեւ առողջապահական հմտալից և օգտակար պատուէրներով, տես Յառաջ. կեանքի գործածութիւն»։ Որչափ կը յիշենք, անգլիերէնէ թարգմանուած գիրքերը, ինչպէս Սամուէլ Սմայլսի Ինքնօգնութիւնը, Ուիլեամ Թէյլըրի մարդ ըլլալու միջոցը, Ճոն Ստուարդ Պլաքի դաստիարակութիւն անձին, Տիմոթէոս Դիդամի ընկերային նամականին են. իրենց երկրորդ տպագրութեան հասած են։ Կը փափաքինք և կը մաղթենք որ երկրորդ և աւելի տպագրութիւններ ունենայ Զարդարեան գրատան այս օգտաշատ և խնամեալ հրատարակութիւնն ալ։ Մանաւանդ որ գիներու ինչ անհամեմատ աժանութիւն, մինչդեռ Ֆէլիքս Ալքան իր հրատարակած ժամանակակից իմաստասէրներու գործերու շարքին մէջ այս գիրքին ֆրանսերէն թարգմանութեան 2 ֆր. 50 գին կը նշանակէ, այսինքն մեր դրամով մօտաւորապէս 12 ղրուշ, Զարդարեան էֆ.ները միայն 7 ղրուշի ամէն քսակներու դիւրամատչելի գին մը կ'[illegible] անոր հայ թարգմանութեան և երբ նկատենք որ վէպեր մեր մէջ թանկ գինով վաճառողներ ունինք, թէ Թափառական Հրեան 100 ղրուշ, Գաղտնիք Փարիզու 100 ղրուշ, Մոյա 108 ղրուշ, Հազար և մէկ գիշերներ 216 ղրուշ, Մոնթէ Քրիսթօ 216, Թշուառներ 432 ղրուշի կը ծախուին՝ տարակոյս չունինք որ 7 ղրուշի համեստ գինով շատ պիտի սպառի այսքան պատուական գիրք մը և իր նոյնքան պատուական թարգմանութիւնը։

Բայց որքա՜ն կ'ըլլա՜յ, առանց մեծայարգ թարգմանիչին մեր երախտագիտական հարկը վճարելու, փակել մեր այս գոյզն գրախօսականը, քանի որ Գ. էֆ. Ոսկեանի կը պարտինք սահուն ոճով թարգմանութիւնը այս պատուական գիրքին։ Թարգմանութիւն մը ձեռնհասօրէն գնահատելու առաջին պայմանն է զայն բաղդատել բնագրին և թարգմանիչին փառապսակը հիւսելու կը բաւէ նախատիպ օրինակը նոյնութեամբ իր բնիկ լեզուին վերածել։

Արդ, ուշագրաւ պարագան սա է որ Պոլսոյ մէջ միայն մէկ գրավաճառ կը զբաղի Անգլիերէն գիրքերու առեւտուրով Բէյօղլի մէջ, որուն քով անհնարին եղաւ այս պատուական գիրքին Անգլիերէն օրինակը գտնել. մինչդեռ տասնեակ Գերմանացի, Հայ, Յոյն եւն. եւն. գրավաճառներ կը զբաղին Ֆրանսերէն գիրքերու վաճառումով։ Այնպէս որ Նշան Պապիկեան գրատունէն գնելով Ֆրանսերէն թարգմանութիւնը՝ կրցանք գաղափար մը կազմել մօտաւորապէս Հայ թարգմանութեան ազնուութեան մասին որուն համար կը փութանք մեր ջերմագին շնորհաւորութիւնները մատուցանել հրապարակաւ մեծայարգ թարգմանիչին։

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԵՆՆԵԼԷ(*)

Կը ձիւնէր մեղմիկ ու հանդարտիկ. կը ձիւնէր ամայի ճանապարհին վրայ, որմերուն և պատշգամներուն վրայ, փողոցի լռութեան մէջ, մինչդեռ մարդիկ իրենց տուները քաշուած խոր քունով կը ննջէին։ Կը ձիւնէր, կը ձիւնէր անընդհատ... և Ննննելէ, շնորհագեղ և գողտրիկ օրիորդ Ննննելէ, թաղուած իր մահճակին մէջ և վարսագեղ գիսակները ճակտէն ի վար փռուած իր ուսերուն ու դէմքին վրայ, կ'երազէր. և այդ դեղձան գիսակներն այնպէս կարծել կու տային թէ իր սենեակի պատուհանէն տեսած օրն ի բուն տեղացող ճեփ-ճերմակ ձիւնը հետամուտ եղած էր մինչեւ հոն՝ իր մահճակին մէջ, սպիտակ, ինչպէս ճանապարհի վրայ տեղացող ձիւնը։ Ննննելէ կ'ուզէր մէկդի թօթափել իր գիսակները, կ'ուզէր իր փոքրիկ ու քնքուշ թաթիկը վերմակէն դուրս հանել, հարուածելու իր ոսկեզօծ դեղձան գիսակները՝ փռուած իր ճակտին, այտերուն և քունքերուն վրայ, բայց չէր համարձակէր։

Ննննելէ կ'երազէր... որ ձիւնը կը տեղար իր վրայ, և տարեց անձ մը, բարձրահասակ և կորաքամակ, կուրծքին ի վար փռուած երկայն ու սպիտակ մօրուքով և ուսերուն վրայ հանգչող ձիւնաթոյր վարսերով, կանգնած իր անկողնին վերեւ, գորովագին և կարեկից աչքով կը դիտէր զինքը այն տխրագին վայրկեանին, որպէս թէ ուզէր ազատել զինքը ճնշող անդոհական վիճակէն։ Ննննելէ տեսնելով այդ բարի տարեց անձը, սիրտ առաւ ու ըսաւ.

—Ո՜հ, բարի ծերունի, դուն որ այնքան բարի ես, վերցուր, կ'աղաչեմ, վերցուր վրայէս այս ձիւնը որ կը ծածկէ զիս։

Այդ տարեց անձը մեղմիկ և յամրիկ հանգչեցուց ձեռքը Ննննելէի սպիտակ ճակտին վրայ և փափկութեամբ ամփոփեց անոր դեղձան գիսակները։ Քաղցր ժպիտ մը ցոլաց Ննննելէի դէմքին վրայ, որովհետեւ այլ եւս թեթեւցած և ազատ կը զգար ինքզինքը, և շնորհակալ ըլլալով,

—Ո՞վ ես դուն, ըսաւ, ուսկի՞ց կու գաս այսպէս ձիւներու մէջ թաղուած։ Ո՜հ, ո՛րքան երջանիկ պիտի ըլլայի եթէ երբեք կարենայի իմ այս փոքրիկ ձեռքերս քիչ մը կրակ բերել ձեզ կամ պատառիկ մը հաց, և կամ որ և է բան մը՝ մեղմացնելու համար այս ցրտաշունչ եղանակին խստութիւնը։

Այս խօսքերուն վրայ, այդ անձը մեղմօրէն ժպտեցաւ հեշտագին, կքած երկայն ու [illegible] մազերուն ծանրութեան տակ, ու իր նայուածքը սեւեռելով Ննննելէի աչքերուն մէջ,

—Ես ձմեռն եմ, ըսաւ։

(*) Այս յօդուածը հրատարակուած է իտալական աշխարհահռչակ շաբաթաթերթ Illustrazione Italianaին մէջ և [illegible] արժանացած։ Տ. Խ.

ՊՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

Գ.

ՓԵՏՈՒՐՆԵՐ ԵՒ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

Ուրիշ խանութպաններ կը պարունակէին դէզ մը արուեստական ծաղիկներ՝ մետաքսով ու թուղթով շինուած, ուր գործաւորուհիներու արուեստը ասեղի միջոցաւ առաջ բերած էր հրաշալիքներ, ինչպէս պէկոնեաներ, հորթանոններ, փափուկ օրքիտէներ, փթթուն վարդեր զորս տեսնող մը ճշմարիտ ու հիանալի վարդեր պիտի կարծէր իրենց խիտ նուրբ երանգին պատճառաւ։ Անկիւններուն մէջ գտնուող կողմնակի սեղաններուն վրայ, սունկի բարձր սափորներու մէջ դրուած, փետրազարդ գլխարկներ կը գտնուէին, իրենց պաճոյ վայելչութիւնը ցուցադրելով։ Ծաղիկներու արձակած արուեստական և ծանր բոյրը, իւրաքանչիւր ծաղկի յատուկ անուշահոտութեամբ, կը ծփար յարդարուած սենեակին մէջ։ Հոն փռուած բրդէ թաւ գորգին մէջ կը թաղուէին ոտքերը. նոյնպէս շատ կակուղ բազմոցներ կային, ուր նստողը դժուարութիւն կը քաշէր ոտքի ելլելու։

Խիստ գէր և թուխ կին մը, մազերը վեր առած բոլորակի և [illegible] ձեւով մը ամփոփած, ներս մտաւ։ Ոսկիէ «կուրմէթ» մը կը շաչէր ճերմակ դաստակին վրայ։ Ամէն կողմը կլորիկ, ան սաթենէ զգեստին մէջ կը զեղուր ան։

—Բարեւ, Ամելի՛։

—Բարեւ, Նինէ՛թ։

Զիրար ողջագուրեցին։

—Շատ ճշդապահ ես։ Բայց, գիտե՞ս, «պարոն Ռոժէ» հեռագրով ցաւ կը յայտնէ առտուն չկրնալ գալուն համար. անակնկալ գործի մը պատճառաւ ժամը չորսին միայն պիտի կրնայ հոս ըլլալ։ Հետեւաբար առտուն ունիս տակաւին...

—Լա՛ւ, ես ալ միտք ունէի լիպէրթի մետաքսի կտոր մը գնելու Կալըրի Լաֆայէթէ։

— Լա՛ւ։ Այսօր շատ աղուորցեր ես... Հագուստդ շատ վայլեր է։

—Այնպէս կը կարծե՞ս, ըսաւ Տիկին Միթր, գոհ մնացած։

Ժէրմէն ցուցադրուած գլխարկներուն նայեցաւ, հաճոյակատար ըլլալու մտադրութեամբ, և դրամով վերադարձնելու համար իր սրտին խիստ հաճոյ թուող մէկ ծառայութիւն մը։

—Այս գլխարկներէն մէկը առնելու է։ Ո՛հ, սաւիկա շատ սիրուն է։

—Ինչպէս որ կ'ուզես, սիրելիս։

Ու երկու կիները քով քովի նստած, երկու վաղեմի բարեկամուհիներու պէս սկսան շաղակրատել։

Ամելի Թրուսէ, նախկին [illegible] և յետոյ դիւրահաւան կին, երկու տարիէ ի վեր շատ բանուկ առեւտուր մը ունէր։ Իր նշանատախտակը և ցուցադրած ապրանքները կը պարզէին իր թաքուն ճարտարարուեստը։ Ամելի վարձակալուհին էր սիրոյ ժամադրավայր եղող այն գաղտնի տուներէն մէկուն, որոնք քանի մը տարիէ ի վեր սունկի պէս [illegible] աճած են Բարիզեան մոլութեան։

Երկու տարի առաջ, Ամելի դիպուածով հանդիպած էր Նինէթի, առանձնասենեակի մը մէջ, և որովհետեւ երկուքն ալ գաւառացիներ [illegible] եղած էին Սէն-Վալուլ մենաստանը, իր բարեկամուհին հրաւիրած էր տունը՝ գլխարկ գնելու համար։ Ամելի քանիցս խօսակցութիւններ ունենալով Նինէթի հետ, հետզհետէ աւելի դիւրահաւան, սա համոզումը գոյացուցած էր թէ հասուն տարիքով և հարստութենէ զուրկ մարդու մը հետ ամուսնացած այդ մանկամարդ կինը կրնար նախատահմանուած զոհը դառնալ անբարոյականութեան, հաճոյասէր ու շռայլ ըլլալուն համար։ Ամելի շատ դժուարութիւն չէր քաշած համոզելու իր նախկին ընկերուհին, օրինակներ առաջ բերելով։ Ուրիշ շատ մը կիներ այդպէս դրամ կը հայթայթէին իրենց գաղտնի պէտքերուն համար։ Այդ դիւրահաւան կինը այսպէս հետաքրքրած ու Ժէրմէնի անձնասիրութիւնը զգացած էր, անյագ զգայականութեան մը բնազդները արթնցնելով։

Յետոյ, օրին մէկը, առանց եկած նկատելով, Ժէրմէնը յարաբերութեան մէջ դրած էր մարդու մը հետ, որ, Ամելիի խօսքին նայելով, կը խնդրէր Ժէրմէնի վրայ, երեկոյթի մը մէջ անոր մերկ ուսերը տեսնելէն ի վեր։ Նրբացած ճէնթլմէն մըն էր այդ մարդը, պարոն Մէրէօլ անունով, կամ Ամելիի դրած անունով «Պարոն Ռոժէ»։ Ամելիի հովանաւորութեան տակ, երկու սիրահարները հետզհետէ աւելի մտերմական տեսակցութիւններ կ'ունենային։ Պարոն Մէրէօլ ադամանդէ զարդասեղ մը և մարգարիտէ մանեակ մը կը նուիրէր անոր. այս ամէնէն յետոյ սերտ յարաբերութիւն մը հաստատուած էր երկուքին միջեւ։ Ուստի իրարմէ գոհ մնացած՝ «Պարոն Ռոժէ» և խարտեաշ Նինէթ շաբաթը մէկ-երկու անգամ ժամադիր կ'ըլլային մօտ գոյն օթոցներով յարդարուած սենեակին մէջ։

Նինէթ, պզտիկ հասակէն որբ մնացած, զրկանքի կեանք մը ունեցած էր պառաւ ու դաժան ազգականուհիի մը խիստ հսկողութեան տակ, որ յետոյ մեռած էր։ Երբ իր կնքամայրը, Տիկին Ժոֆրան, առաջարկած էր Պ. Միթրի հետ ամուսնանալ, Նինէթ իսկոյն հաւանած էր, առանց յարգանք ու սէր զգալու այդ մարդուն նկատմամբ։ Ոչ ամուսնոյն բարութիւնը և ոչ ալ իր կողմէ իր փոքր Մատլէնին նկատմամբ ցոյց տրուած գորովը չէին կրցած մանկամարդ կինը զերծ պահել անկումէ։ Իր գործած յանցանքը, որուն մեղսապարտութեան համար գէշ արդարացում մը առաջ կը բերէր, և այն սէրը զոր կը զգար կամ կը կարծէր զգալ գեղեցիկ Ռոժէի համար, իր մէջ կ'արթնցնէին անմաքուր զգացումներ, սուր տենդ մը մոլութեանց և ուժգին հրապոյրը կեղծիքին։

Նինէթի համար տեսակ մը անխուսափելի հեշտանք եղած էր կեանքը երկուքի բաժնել. իբր պարկեշտ կին և ընտանիքի մայր՝ Մալաքոֆ փողոցի իր համեստ յարկաբաժնին մէջ, և իբր [illegible] Լը Բէլլթիէ փողոցի մետաքսազարդ բոյնին մէջ։ Արդուզարդի իր մոլեգնութեան մէջ՝ Նինէթ արբշռութիւն կը զգար ղեկատի կարօններ, շրջազգեստներ, սուղ ժանեակներ գնելէ, իր ամուսնոյն աչքին տակ։ Պ. Մէրէօլ, որ ձեռքը բաց մարդ էր, միշտ դրամ կուտար իր սիրուհիին։

Նինէթ, իր ընկերուհիին հետ խօսակցութեան բռնուած, բոլորովին մոռցած էր ժամը, երբ վառարանին վրայ գտնուող Սաքսի փոքր ժամացոյց մը ժամը չորս հնչեց։ Զարթուցիչ հնչումէն, խարամանկ սենեկապանուհին, թեթեւօրէն բախեց դուռը, և «Պարոն Ռոժէ» ներս մտաւ։ Շատ նուրբ, բարձրահասակ, հեծելազօրքի աշխոյժ սպայի մը երեւոյթ ունէր և ձեռքը բռնած էր շաքարապատ շագանակ, իր ակամայ յապաղումը ներել տալու համար։ Նինէթ անոր վիզը ցատկեց և սիրային անկարգութեան մը մէջ տեսակցութիւնը շարունակուեցաւ իրենց յատուկ սենեակին մէջ, ուր լպիրշ պատկերներ կախուած էին։ Այդ պահուն խոլ Նինէթի մտքէն անգամ չէր անցներ թէ Բարիզի մէջ մարդ մը սրտաճմլիկ կասկածի մը մատնուած էր ու սիրտը կը բզքտուէր անհետացած փոքրիկ Մատի համար։ Եթէ երբեք Նինէթ խորհէր իսկ իր ամուսնոյն վրայ, վարած տափակ կեանքը մտքին առջեւ կուգար, որով աւելի մեծ հաճոյք կը զգար այդ ծուխ ու գաղջ սենեակին՝ Լուի ԺԶ. մետաքսէ կարասիներով յարդարուած, ուր ամէն ինչ հեշտանք ու մեղկութիւն կը բուրէր։

(Շարունակելի)

—Զմե՛ռը, կրկնեց փոքրիկը զարմացած։

Ու վերստին թաղուեցաւ վերմակին ներքեւ. կարծես այդ անունին մէջ զգացած ըլլար անոր բովանդակ խստութիւնը։ Զմե՛ռը։ Ո՛հ, չատ անգամներ փափաքեր էր տեսնել զայն իր մանկական եռանդուն բաղձանքով. չա՛տ ու չատ բաներ ունէր ըսելիք աղքատներուն եւ փոքրիկ թչուառներուն համար, ինչպէս նաեւ անոնց համար որոնք իրեն սիրելի էին եւ ցուրտէն կը տառապէին։ Ուստի ծերունիին գրեթէ հայրական նայուածքէն խրախուսուած, դաչն ու դողդոջ ձայնով մը ըսաւ.

—Բարի Զմեռ, կ'աղաչեմ, մտիկ ըրէ՛ իմ աղաչանքիս։ Մի՛ լսեր անոնց որ քեզմէ խիստ ցուրտը կ'ուզեն, որպէս զի իրենց չքեղ ու թանկագին սամոյր մուշտակներով պերճանան, որմէ զուրկ է աղքատը. մտիկ մի՛ ըներ անոնց որ ձիւն կ'ուզեն, որպէսզի ընդարձակ ու չքեղօրէն զարդարուած եւ ջեռուցած սրահներու մէջ հաւաքուելով՝ պարեն, երգեն ու զուարճանան, մինչդեռ վարը փողոցին մէջ կ'որտասուէ աղքատը անտուն, մերկ եւ անօթի։ Մի՛ լսեր, անոնք սիրտ չունին։ Բայց յիչէ՛ դուն, բարի ծերունի, յիչէ՛ աղքատ այրին, որ հոն վերը ձեղունին ցուրտ մէկ խորչին մէջ կը բնակի, եւ մտածէ՛ որ անոր հէք փոքրիկները զուրկ են կրակէ։ Յիչէ՛ բոլոր հիւանդները որոնք արեգակը եւ գարունը կ'երազեն, իրենց յարութեան եղանակը, օդին մեղմութեամբը կազդուրուելու, եւ վերստին ստանալու իրենց հոգիին եւ մարմինին ուժն ու կորովը։ Մի՛ մոռնար դարձեալ այն ծաղկաւոր մանուկը որ ամէն առտու կանուխ, արչալոյսէն առաջ անցնելով փողոցէն իր քաղցրանուագ երգովը զիս քունէս կ'արթնցնէ. յիչէ՛ թռչնիկները որոնք ցուրտէն դողդոջելով կը ճռուողեն պատուհանիս վրայ։

Նեննէլէ հազիւ թէ վերջացուցեր էր իր խօսքը, երբ թէ իր սիրտը ճնչող ամենակարեւոր բան մը մոռցած ըլլար, վերըսկսաւ մեղմօրէն.

—Խնայէ՛ իմ ծաղիկներուս, իմ դալարագեղ վարդենիներուս, որոնք կը սիրեն գարունը եւ ջերմիկ արեգակը։ Ո՜վ իմ սիրուն վարդենիներս, ցուրտը ձեզ կը սպաննէ, այս ցուրտը ձեր օրհասի անողոք ճակատագիրն է. դուք կը սիրէք արեգակը եւ գարունը։ Զմեռնային վարդենինե՛րս, փոքրիկ ու դողդոջկոտ վարդենինե՛րս, իմ պարտէզի՛ս վերջին սփոփարար մնացորդնե՛ր, դուք որ հիմա ուրախ զուարթ էք պատուհանիս վրայ, վաղը ձեզ պիտի կորսնցնեմ. ձիւնը ձեր գլխուն վրայ պիտի ծանրանայ, անկարեկիր եւ խստաչունչ մրրիկը ձեզ չարաչար պիտի հարուածէ, եւ դուք, իմ փոքրիկ դողդոջուն վարդենիներս, դուք պիտի մեռնի՛ք։

Տակաւին վերջին խօսքը կը թրթռար իր չրթներուն վրայ, երբ յանկարծ ներքին յուզում մը զգաց, բացաւ աչքերը, նայեցաւ իր չուրջը. խռոված նստաւ մահճակին վրայ եւ վանդակափեղկէն ներս թափանցող տարտամ ու նուաղուն մթասուերին մէջ հետաքրքիր եւ խուզարկու ակնարկ մը ձգեց. բայց ի զո՜ւր. բարձրահասակ, կորաքամակ եւ ալեփառ անձը, նոյն ինքն ծերունի Զմեռը աներեւութացած էր։ Հեռո՜ւն, չատ հեռուն, առաւօտեան ցուրտ օդին մէջ կը լսուէր ծաղկաւոր մանուկի մը երգը, համարձակ եւ ճռուողող սոխակի մը նման։ Նեննէլէ լարուած ուչադրութեամբ կը լսէր իրեն չատ ծանօթ այդ երգը, որ հետզհետէ յառաջանալով կը մօտենար, ու իր պատուհանին մօտ հասնելով, այնպէս կը թուէր որ հեչտօրօր ձայնին ազնուական եւ փափկահնչիւն ելեւէջները նորանոր կորով կը զգենուին եւ աւելի զգայուն կը դառնային սրտագրաւ չեչտերով ու նրբենի թրթռումներով, որոնք կը յիչեցնէին իրեն սիրելի անուն մը, չատ ծանօթ դէմք մը, ազնուական եւ թափանցող նայուածք մը, եւ կարծես արթնութեան մէջ երազանքի պատրանք կ'ունենար, մինչդեռ իր մանկական զուարթ ու անհոգ երեւակայութեան դիմաց, երջանիկ կեանքի մը եւ համակ սիրոյ մտածութիւնը կը նկարուէր ցնծուն յաջողութիւններով, որպիսին ճանչցած էր ինքը հիւսիսային բանաստեղծական զրոյցներուն կամ հին թրովադորներու երգերուն եւ հագներգներուն մէջ։ Հեռո՜ւն, հեռուն, ճանապարհի լռութեան մէջ այդ երգը մերթ կը նուաղէր եւ մերթ կը լսուէր, իբրեւ մահամերձի մը ձայնը, սիրելի ձայն մը հեռաւոր եւ անտեսանելի երկրէ մը մէջ, եւ որ յաւէտ պիտի ընկերանայ իրեն այս վաղանցուկ կեանքի մէջ եւ անդէնը…։ Նեննէլէ պահ մը կեցաւ մտածկոտ. ապա խոնարհեց իր խարտեաչ գլխիկը ձախ ուսին վրայ, — ինչպէս սովոր էր ընել երբ իր մտքին առջեւէն անցնէին յուզիչ յիչատակներ, — իբրեւ անզուսպ բախտէն յաղթուած, բոլորովին անձնատուր եղած ցաւերու եւ վիչտերու, որպէս զի Աստուած իր յարատեւ եւ անյողդողդ բաղձանքը լսէ… ու այսպէս մնաց, միեւնոյն խանդակաթօրէն անձնայօժար եւ համակամ դիրքին մէջ. մինչդեռ ձայնը երթալով կը հեռանար եւ կը նուաղէր, իր առտուան փոքրիկ երգիչին ձայնը, որ յիչել կուտար իրեն անուն մը, դէմք մը, նայուածք մը, կորսուած… ընդ միչտ։

Թչուա՛ռ Նեննէլէ։

Թարգ. իտալ. ՀԱՐԴԻԿ	Յ. ԴՈՄԷԼԼԻ

5րդ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
"ՍԻՆԿԵՐ"Ի
ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, Թ. 343, ԱՌԱՋԻՆ ՅԱՐԿ
ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑ Է
ՄՈՒՏՔԸ ՁՐԻ
Առաջին կարգի մրցանակի արժանացած Բարիզի 1900ին, Սեն-Լուիի 1904ին, Միլանի 1906ին եւ Պրուսայի 1906ին ցուցահանդէսներէն

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Եթէ լամբարը ձեռքէ իյնալով մէջը գտնուած քարիւղը բռնկի, կաթ թափելու է բոցերուն վրայ, որոնք անմիջապէս կը մարին։ Այս պարագային մէջ յանձնարարելի չէ ջուր գործածել, վասն զի անով բոցերը ա՛լ աւելի կը տարածուին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Ռէօյթէրի գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Չինացիներուն կողմէ ճափոնական Թացու-Մարու չոգենաւին գրաւման պաչտօնական լուրերը չորեքչաբթի օրը Լոնտոն ժամաներ են եւ թէ այդ լուրերը ցոյց կուտան որ գրաւման պարագաները նախապէս կարծուածէն աւելի ծանրակչիռ են եւ միջազգային մեծ կնճռոտութեանց կրնան պատճառ ըլլալ։

— Ճափոն չորեքչաբթի օրը ստացաւ Բէքինի կառավարութեան պատասխանը, որ չհրատարակուեցաւ, եւ սակայն կ'ըսուի թէ Չին, բացարձակապէս չմերժելով հանդերձ Ճափոնի պահանջումները, կատարեալ գոհացում մըն ալ չի տար Թօքիոյի կառավարութեան։ Կ'ըսուի թէ Ճափոնի կառավարութեան կողմէ այդ գործին համար Բէքինի իր դեսպանին տրուած հրահանգները վերջնագրի մը համարժէք են։

— Ճափոնի արտաքին գործոց նախարարութիւնը սա յայտարարութիւնը հրատարակեց.

«Ճափոն վերջնագիր չէ տուած եւ որ եւ է կերպով սպառնալիք չէ ըրած Չինաց։ Վստահ ենք Չինաց կառավարութեան ողջմտութեանը վրայ՝ նաւը արձակելու, գոհացում տալու եւ հատուցում ընելու համար։»

— Ճափոնի լրագիրները հանդարտութիւն ցոյց կուտան Թացու-Մարու չոգենաւին խնդրոյն առթիւ։ Կէս-պաչտօնական թերթերը ներչնչուած ըլլալու երեւոյթը ունեցող յօդուածներ կը հրատարակեն, քննադատելով այն միջոցները որոնք կրնան Չինը ստորնացնել. նաեւ համբերատարութեան քաղաքականութիւն մը կը յանձնարարեն։

— Նակազաքիէն Թօքիոյի լրագիրներուն ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թօքիոյի բորթուկէզ դեսպան Պառոն տը Սէնտալ հիմա Նակազաքի կը գտնուի՝ փութով դէպ ի Բէքին երթալու, հաւանօրէն Թացու-Մարուի խնդրոյն համար։

— Բէքինէն հետեւեալը կը հեռագրէ Թայմզի թղթակիցը.— «Ճափոնական Թացու-Մարու չոգենաւին գրաւման եւ Ճափոնցիներու այն յայտարարութեան առթիւ թէ Մաքաոյի բորթուկէզ իչխանութիւնները հաւանած էին զէնքերու եւ ռազմամթերքներու չոգենաւ դրուելուն, յայտնի է թէ Չին կրնայ դժկամակիլ այն իրողութեան համար որով բարեկամ տէրութիւններ չինական հպատակներու կ'օգնեն կատարելու զէնքերու առեւտուրի մը համար, որոնց ղրկուելիք վերջնական վայրն է միչտ Քուանկ-Թունկ եւ Քուանկ-Սի, ուր չինական իչխանութիւնները արդէն բաւական դժուարութիւն կը քաչեն՝ ծովահէնութեանց եւ ապստամբութեանց առաջքը առնելու համար։ Ճափոնի դեսպանը խորհուրդ տուեր է իր կառավարութեան, ապագային զէնքի փոխադրութիւնը այն ատեն միայն թոյլ տալ երբ Չինաց կառավարութեան կողմէ արտօնագիր մը տրուած ըլլայ։»

— Թօքիոյէն Լոնտոնի լրագիրներուն ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Ընդդիմադիրներու կողմէ Ճափոնի արտաքին գործոց նախարարութեան նկատմամբ եղած քննադատութեանց հետեւանքով, Ճափոնի հիմակուան Դահլիճին համար աննպաստ պիտի ըլլայ, Թացու-Մարու չոգենաւին դրաւման մասին, եթէ Չինաց զիջում մը ըլլայ։ Միանգամայն Թօքիոյի կառավարութիւնը բնաւ մտադիր չէ բռնի ուժի դիմելու՝ բայց այն պարագային երբ Չին ուչացնէ Թացու-Մարուի յանձնումը, կարելի է որ Ճափոն կոչում ընէ Մեծն-Բրիտանիոյ կամ Մ. Նահանգաց՝ իբրեւ միջնորդ գործելու համար։

— Աւասիկ թէ ի՛նչ է վէճին ծագումը.— Թացու-Մարու, գրեթէ երեք հազար թոնօ տարողութեամբ ճափոնական չոգենաւ մը, որ ուղեւոր ու ապրանք բեռցած էր, ինչպէս նաեւ երեսուն սնտուկ հրացան եւ քառասուն սնտուկ ռազմամթերք՝ Հօնկ-Քօնկի ճափոնական տան մը կողմէ Մաքաօ գտնուող զինավաճառի մը ուղղուած, յունուար 26ին Քոպէէն ճամբայ ելաւ դէպ ի Մաքաօ։ Փետրուար 5ին կէսօրին մօտ ժամանեց Մաքաոյի բացերը, ուր երկաթ նետեց՝ Քուօրու-Ուան փոքր կղզիին արեւելեան կողմէն երեք քիլօմեդր հեռուն, ջուրերու բարձրացման սպասելով նաւահանգիստ մտնելու համար։ Նոյն օրը, կէսօրէն ետքը, չինական չորս թնդանօթակիրներ յանկարծ երեւան ելան եւ գրաւեցին Թացու-Մարուն. վերցուցին ճափոնական դրօշը եւ անոր տեղ չինական դրօշը պարզեցին։ Չինացի նաւաղներ մտան ճափոնական չոգենաւը, մէկ քանի ապրանքներ գրաւեցին եւ նաւաղները խուզարկեցին։ Վերջապէս ճափոնական այդ չոգենաւը տարին Քանթօն, ուր վար դրուած է մինչեւ հիմա։ Չինաց կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Թացու-Մարու մտադիր էր մաքսանենգութեամբ ապրանք ներածել։ Որովհետեւ ճափոնական չոգենաւը չինական ջուրերու մէջ խարսխած էր, գործը մաքսային կանոններու համաձայն պիտի կարգադրուի։ Միւս կողմէ Ճափոնցիները կ'ըսեն թէ Թացու-Մարու Մաքաոյի իչխանութեանց կողմէ արտօնագիր ունէր զէնքի եւ ռազմամթերքի ներածման համար։ Այն տեղը ուր ճափոնական նաւը առժամաբար խարսխեց, սովորական վայրն է Մաքաօ ժամանող նաւերու կենալուն համար։ Այդ տեղը չինական ստացուածքներու ջուրերուն մէջ չէ, այլ Բորթուկալի ստացուածքներուն մէջ, ինչ որ պաչտօնապէս ճանչցուած է Բորթուկալի իչխանութեանց կողմէ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ
ԵՒ ԼՈՐՏ ԴՈՒԻՏՄԱՈՒԹԻ ՄԻՋԵՒ
ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐԸ

Նախարարական Ուեսդմինսդըր Կազէթ լրագիրը մարտ 6 թուին մէջ հետեւեալը կը գրէ Վիլհէլմ կայսեր եւ Լորտ Դուիթմաութի միջեւ փոխանակուած նամակներուն վրայ.— «Մենք մինչեւ այս առտու կատարեալ տեղեկութիւն չունինք նաւային քաղաքականութեան մասին գերման կայսեր եւ Լորտ Դուիթմաութի միջեւ փոխանակուած նամակներուն վրայ։ Հետեւաբար մենք ալ այն կարծիքէն ենք թէ այդ տեսակ թղթակցութիւններ պէտք չէ փոխանակուին. եւ եթէ Վիլհէլմ Բ. աւանդական սովորութենէն չեղած ըլլայ իսկ, տարակոյս ընել չէ թէ Անգլիոյ մասին աննպաստ մասնաւոր նպատակի մը համար է։ Անկարելի է նաեւ կարծիք յայտնել տրուած պատասխանին վրայ, առանց զայն տեսնելու։ Բայց երբ Լորտ Դուիթմաութ եւ իր ընկերները համոզում գոյացուցած են թէ խելացութիւն չէ միջազգային միջադէպ մը ընել այդ խնդիրը, չենք կարծեր որ խոհական անձեր, ո՛ր կուսակցութեան ալ պատկանին, իրաւունք տան լրագիրներու հրատարակածներուն։ Գալով այս խնդրոյն ճշմարիտ պատմութեան, ամենեւին չենք կարծեր որ գերման կայսրը մեր ծրագիրներով զբաղի իր նամակին մէջ, եւ եթէ այդպիսի բան մը ըրած ըլլար իսկ, հաւատալի չէ թէ Լորտ Դուիթմաութ այդ նամակին պարունակութենէն ազդուելով սպառազինութեանց վերջ տալու որոշման յանգի։ Թղթակցութեան պարագային վերագրուած պատճառը ցաւալի է եւ կը յուսանք թէ, բոլոր կուսակցութեանց վերաբերող խոհական անձեր ամէն ջանք ի գործ պիտի դնեն խնդիրը իր սահմանին մէջ պահելով տեղի չտալ անփափաքելի հետեւանքներու։» Սդար արմատական լրագիրը կը գրէ.—«Թայմզ բաւական ատենէ ի վեր չարունակ պայքար կը մղէ Գերմանիոյ դէմ, եւ երկար ատենէ ի վեր յուսահատական փորձ մը կ'ընէ, տապալել նախարարութիւնը որ վրդովիչ հանգամանք մը ունեցող նաւային ծրագիր մը ընդունի։ Թայմզ իր այս կրկնակի պայքարներուն մէջ նչանաւոր անձեր եւ զօրաւոր ուժեր ունի իր ետեւ։ Թայմզ այսօր ալ «պլըֆ» մը կ'ընէ իր խաղին մէջ։ Իր զինուորական թղթակցին յուզումնալից մէկ նամակը կը հրատարակէ, որ փորձ մըն է հանրային կարծիքը գրգռելու Գերմանիոյ դէմ, նախարարութեան դէմ եւ նաւային ծախսերը նուազեցնելու քաղաքականութեան դէմ։ Ենթադրելով թէ ճշմարիտ ըլլայ Թայմզի զինուորական թղթակցին նամակը՝ այսինքն թէ Վիլհէլմ կայսրը նամակ մը գրած ըլլայ Լորտ Դուիթմաութի եւ այս վերջինն ալ պատասխանած ըլլայ անոր, ի՛նչ կ'ըլլէ ատկէ։ Եթէ Էտուարտ թագաւորը իր հետ Պերլին տարած ըլլար Լորտ Դուիթմաութը եւ գերման կայսրն ալ տեսակցութիւն մը ունեցած ըլլար Լորտին հետ, մենք Լոնտոնէն ինչ պիտի ըսէինք. պիտի գոչէինք թէ «մատնուեցա՜նք» անչուչտ ոչ։ Նոյնպէս կարելի՞ բան է որ Գերմանիոյ կայսրը նամակով փորձել ուզած ըլլայ ի նպաստ գերման չահերուն ազդեցութիւն բանեցնել Լորտ Դուիթմաութի վրայ։ Մանաւանդ թէ ենթադրելով որ այդպիսի ազդեցութիւն մը բանեցնել փորձած ըլլայ իսկ, մեր ռազմագէտ եւ դիւանագէտ պէտք չէ վախնալ այդ բանէն։ Ամէն պարագայի մէջ, մեր միակ ջանքը ըլլալու է չեզոքացնել Անգլիան Գերմանիոյ հետ պատերազմի գրգռել ջանացող անձերու եւ կուսակցութիւններու ջանքերը։»

— Պերլինէն հետեւեալը կը հեռագրէ Թանի թղթակիցը.— «Պաչտօնական չրջանակներուն մէջ տեղեկութիւն չունին թէ Վիլհէլմ կայսրը նամակ մը ղրկած ըլլայ Անգլիոյ ծովային նախարարին։ Այսուհանդերձ կ'ըսուի թէ նամակ մը եթէ գրուած ալ ըլլայ, Թայմզի կողմէ տրուած իմաստը չունի։ Միւս կողմէ կ'իմանամ թէ Գերմանիոյ կայսրը, Անգլիա կատարած ուղեւորութենէն ետքը, արդարեւ թղթակցութիւն մը փոխանակեր է այն տեսակ խնդիրներու մասին որոնց վրայ խորհրդակցած էր Անգլիա գտնուած միջոցին զանազան անձնաւորութեանց եւ հաւանօրէն Լորտ Դուիթմաութի հետ ալ։ Կը հաւաստուի թէ այդ թղթակցութիւնը չունի անգլիական լրագրին կողմէ իրեն վերագրուած զգայացունց հանգամանքը։ Գերմանիոյ նախարարապետի պաչտօնարանը վերոգրեալ նամակին վերաբերեալ եւ Լոնտոնէն առնուած բոլոր հեռագիրները հեռագրով հաղորդեց Վիլհէլմ կայսեր, որ Վիլհէլմսհաֆէն կը գտնուի։»

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիոյ թագաւորը, Անգլիոյ պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, անձամբ գնաց նախարարապետ Սըր Հէնրի Քէմպըլ Պէնըրմէնի բնակարանը եւ առողջութիւնը հարցուց։ Էտուարտ Է.ի այս հոգածութիւնը իր նախարարապետին նկատմամբ, մեծապէս կը գնահատուի ազատական կուսակցութեան չրջանակներուն մէջ. Թագաւորը երկձի կառքով մը ժամանեց Սըր Հէնրի Քէմպըլ Պէնըրմէնի բնակարանը, ուր կէս ժամու չափ մնաց՝ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունենալով նախարարապետին հետ։ Էտուարտ Է. պահանջեց որ նախարարապետը պառկած տեղէն չչարժի։

—Սդանտարտ գրոյց մը կը յիչէ թէ նախարարական մասնակի փոփոխութիւն մը տեղի պիտի ունենայ, սակայն այդ զրոյցը դեռ ստուգուած չէ։

— Օլտ Պայլիի դատարանը հինգ տարուան տաժանակիր աչխատութեան դատապարտեց Ճօն Լէնկըն անուն անձը՝ կրկնամուսնութեան համար։ Քսան տարեկան եղած ատեն ամուսնացաւ Միս Կույի հետ։ Անցեալ տարի, երկու չաբաթուան ծանօթութենէ մը ետքը, ուրիչ քաղաքի մը մէջ ամուսնացաւ Միս Սմիթի հետ։ Վեց չաբաթ ետքը, իբրեւ բժչկական ուսանող, Բիրմինկհըմի մէջ ամուսնացաւ Միս Բընէյրի հետ։ Այս վերջինը չաբաթը մէկ անգամ միայն կը տեսնէր իր էրիկը, որ կ'ըսէր թէ Ուիչմընտի մօտ իր հօրը քով մնալ հարկադրուած է։ Լէնկըն, զանազան անուններով, տասնըութ աղջիկներ իրենց պարտականութենէն չեղեցուցած է՝ ամուսնութեան խոստում տալով անոնց։ Միեւնոյն ընտանիքէն երեք աղջիկ գլխէ հանած է։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ
ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Բավիերայի ելմտական նախարար Պ. Ֆաֆ հրապարակախօսութեան մը մէջ յայտարարեց թէ Գերմանիա պարտաւոր է 300էն 375 միլիոն ֆ.ի նոր տուրքեր հաստատել՝ իր ելմտացոյցը հաւասարակչռելու համար։ Նախարարը յարեց.

«Կարելի չէ խորհիլ այդ տուրքերուն ամբողջութեանը ենթարկելու հարկատուներու բարձր դասակարգերը. պէտք է որ ժողովուրդին ամբողջութիւնն ալ մասնակցի անուղղակի տուրքերով։ Միանգամայն դժուարին պիտի ըլլայ անհրաժեչտ հասոյթները գտնել անուղղակի տուրքերով։ Ուրեմն նուազագոյն անկասկած պարագան պիտի ըլլայ ժառանգութեանց տուրքին յաւելումը։ Մինչեւ հիմա Գերմանիոյ դաչնակցային Խորհուրդին մէջ համաձայնութիւն մը չէ գոյացած՝ յաճախ խօսուած զանազան մենավաճառներու մասին։»

Դեր-ատենապետ Բէմբֆ, արմատական, որ երկար ատեն պանքայի տնօրէն եղած է, Ռայխսդակին մէջ ելմտացոյցի մասին կատարուած վիճաբանութեանց ատեն սա յայտարարութիւններն ըրաւ.

«Գերմանիոյ անտեսական կեանքը այս միջոցիս նուազման չրջանի մը մէջ կը գտնուի. նաեւ չեչտուած է կարգ մը տարօրինակ պարագաներով. նախ գիներու բարձրացման քաղաքականութեամբ, որուն հետեւեցան սէնտիքաները, եւ յետոյ կեանքի օգտակար բոլոր առարկաներու սղութեամբը։ Ասոնք երկու կարեւոր կէտեր են. մէկը կը բարձրացնէ նախնական բոլոր նիւթերու գիները՝ երկաթ, ածուխ եւ ինչ որ անհրաժեչտ է ճարտարագործութեան։ Միւսը, ապրուստը սղեցնելով, կ'աւելցնէ աչխատութեան վարձքերը։ Երկուքն ալ աւելի կը դժուարացնեն վաճառականութիւնը եւ ճարտարագործութիւնը։»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Ուաչինկդընէն ֆրանսական թերթերուն ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Հարաւային նահանգներու եւ Խաղաղականի եզերքներուն համաժողովին ներկայացուցիչները որոչեցին պաչտպանողական ու պահպանողական միութիւն մը, որով առաջինները յանձն կ'առնեն Խաղաղականի եզերքներու իրենց պաչտօնակիցներուն ոյժ տալ՝ Ճափոնցիներու վտարման համար օրէնք մը ձեռք բերելու մասին անոնց ջանքերուն մէջ, մինչդեռ վերջինները, ատոր փոխարէն, հարաւային նահանգներու ներկայացուցիչներուն ոյժ պիտի տան՝ սեւամորթներու խնդրոյն նկատմամբ անոնց կողմէ առաջարկուելիք միջոցներուն համար։

ՁԻԱՐՇԱՒԻ ԳՐԱՒՆԵՐԸ
ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԻ ԽԱՂԵՐԸ

Ուաչինկդընի կառավարական եւ դատական իչխանութիւնները երկու պայքարներ հրատարակեցին ձիարչաւի գրաւներու եւ Սակարանի խաղերուն դէմ։ Առաջինոյն կռուանն է Նիւ-Եորքի օրէնսդրութիւնը եւ երկրորդինը՝ Ուաչինկդընի Խորհրդարանը։ Այդ ծրագիրներէն առաջինին գլուխը կը գտնուի Նիւ-Եորքի կառավարիչ Հիւկ եւ երկրորդինն ալ ծերակուտական Հիբպըրն։ Հիւկ կ'առաջարկէ Նիւ-Եորքի ամբողջ նահանգին մէջ ջնջել այդ գրաւները։ Հիբպըրն ալ օրէնսգիծով մը կ'առաջարկէ որ Սակարանին մէջ հարիւր տոլարի արժեթղթոց վրայ կատարուած ամէն գործողութիւն յիսուն սէնդի տուրքի մը ենթարկուի։ Հիւկ եւ Հիբպըրն ամէն կողմ հրապարակախօսութիւններ կը կատարեն՝ իրենց ծրագիրներուն յաջողութեանը համար։ Նիւ-Եորքի կառավարիչ Հիւկ, չորեքչաբթի օրը, հրապարակախօսութիւն մը ընելով ըսաւ թէ վստահ է որ իրենց պարտականութենէն պիտի չչեղին, հակառակ կողմէն ըլլալիք ջանքերուն հանդէպ։ Կ'երեւայ թէ ձիարչաւի գրաւով զբաղողները 500,000 ֆր.ի գումար մը հաւաքած են՝ կատարուելիք պայքարին համար։ Սակարանի մարդիկ ալ միլիոնաւոր գումարներ պիտի հանգանակեն՝ իրենց դատը պաչտպանելու՝ ծերակուտական Հիբպըրնի ծրագրին դէմ։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—Թօղեալ Հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ատափազարի իր Տեսչութիւնը աճուրդի դրած է ձկնորսութեան տուրքի վարձակալութիւնը 1324 տարուան համար ստորեւ նչանակուած տեղերուն մէջ.— 1. Սաքարիայի (Քարասու) գետին անցքերուն ձկնորսութեան տուրքը, որ անկէ առաջ 38,500 ղրուչի վարձուած էր երեք տարուան համար. 2. Սաքարիայի անցքերէն դուրս գտնուող վայրերու ձկնորսութեան տուրքը, որ անկէ առաջ տարեկան 1500 ղրուչի վարձու տրուած էր մէկ տարուան համար։ Անոնք որ կ'ուզեն աճուրդին մասնակցիլ Կ. Պոլսոյ մէջ եւ տեղեկութիւններ առնել վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան Հանր. Պարտքի Կ. Պոլսոյ Տեսչութեան եւ կամ Ատափազարի Տեսչութեան դիմել։ Աճուրդին մասնակցիլ փափաքողները պարտին օրինական երաչխաւորութիւն տալ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
22/6 Մարտ 1908	3—1

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Որբերու ստացուածքներու յանձնաժողովին անդամ անուանուեցաւ Գասսամը Ասքէրիի օգնական Մէհմէտ Խալուսի էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Հալէպի երեւելիներէն Ջէմալ պէյի եւ Իզմիրի Կայս. կալուածներու Տնօրէն Հիւսէյին Կալիպ պէյի որդւոյն՝ Քէմալ պէյի։ Միւթէմաիզի աստիճան՝ Գօնեայի նահանգին թաղապետութեան նախագահ Հաճի Ալի էֆ.ի։ Սալիսէի աստիճան՝ Տարտանէլի երեւելիներէն Հաճի Մուսթաֆա էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանչան տրուեցաւ Համայի երեւելիներէն Սայաատիզատէ Մուսթաֆա պէյի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ մաքսային վերատեսչութեան քննիչներէն Պիւրհանէտտին պէյի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ առեւտրական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական օգնականներէն Խարալամպիտիս Խրիսթօ էֆ.ի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Սըվազի կուսակալութեան արկղակալ Գարօյի էֆ.ի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ներքին գործոց նախարարութեան թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Րաիֆ պէյի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ միջեւ կնքուելիք առեւտրական դաչնագրութեան ու հիւպատոսական պայմանագրութեան մասին Ռումանիոյ կողմէ եղած կարգ մը առաջարկութիւնները քննելու պաչտօն ունեցող խառն յանձնաժողովին օսմ. անդամները երէկ գումարուեցան Պետական Խորհուրդին պաչտօնարանին մէջ եւ խորհրդակցութիւններ կատարեցին, որոնք այսօր ալ պիտի չարունակուին։ Յանձնաժողովին խառն նիստը հինգչաբթի տեղի պիտի ունենայ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Աւստրիոյ եւ Պարսկաստանի դեսպանները, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՌԻԶՕՆԹԱԼԻՆԵԱՆ մէկ քանի մեքենաներ յանձնարարուեցան Գերմանիա՝ Կայս. կառավարութեան հաչուոյն։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ. — Իգտամ, որ մէկ քանի յօդուածներ գրած էր վարժարաններու մասին եւ վերջին անգամ ալ Միլքիէի բարձրագոյն վարժարանին դասաւանդութեանց եղանակին վրայ խօսած էր, այսօր նորէն միեւնոյն նիւթին վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ մինչեւ որ ուսուցիչներուն պէտք եղածին պէս չհասկցուի թէ իրենց պարտականութիւնները հարկ է աւելի կանոնաւոր կերպով կատարեն, ուսմանց ծրագրին փոփոխութենէն ալ օգուտ մը առաջ պիտի չգայ։ Ուսուցիչները պէտք է՝ իրենց դասաւանդութեանց եղանակը բարեփոխեն, դասերը գոց ընել տալու դրութենէն ետ կենան, ծրագրին մէջ նչանակուած գիրքի մը մէկ քանի գլուխները միայն աւանդելով չբաւականանան եւ կանոնաւոր կերպով յաճախեն. հակառակ պարագային ապարդիւն աչխատութիւն մը եղած կ'ըլլայ ուսմանց ծրագիրներուն փոփոխութիւնը։ Բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ գեղագրութեան նման նախնական բաներ հաղորդելու չէ, վասն զի բուն իսկ նպատակին չի ծառայեր, ինչպէս հիմա կ'ըլլայ։ Կրթական նախարարութիւնը պէտք է հրահանգ մը պատրաստէ Միլքիէի ուսուցիչներուն համար եւ դասաւանդութիւններն ալ բարձրագոյն վարժարանի մը համապատասխանող վիճակի մը վերածէ։ Իգտամ յետոյ ձեռք կ'առնէ այն խնդիրը թէ նոյն վարժարաններուն մէջ աւանդուած դասերը նպատակայարմա՞ր են թէ ոչ։ Միլքիէի եւ իրաւագիտական վարժարաններուն մէջ գրեթէ միեւնոյն դասերը կ'աւանդուին։ Միլքիէի բարձրագոյն վարժարանը երկրորդական վարժարաններու չրջանաւարտները կ'ընդունի, իսկ իրաւագիտական վարժարանն ալ բարձրագոյն նախակրթարանի չրջանաւարտներուն հաւասար կարողութիւն ունեցողները, որով առաջինները աւելի հմուտ են բաղդատմամբ վերջիններուն, սակայն այդ երկու բարձրագոյն վարժարաններու չրջանաւարտներուն միջեւ եղած համեմատութիւնը տարբեր է։ Իրաւագիտական վարժարանին մէջ օրէնքները լաւ կ'աւանդուին, որով չրջանաւարտները գերազանց են Միլքիէի չրջանաւարտներէն, ուր միանգամայն օրէնքները կ'աւանդուին։ Այս պատճառաւ է որ Միլքիէէն ելլողները յետոյ իրաւագիտական վարժարանն ալ կը յաճախեն իրենց ուսումը կատարելագործելու համար, որով Միլքիէի մէջ անցուած ատենը ապարդիւն մնացած կ'ըլլայ։ Թէեւ Միլքիէի մէջ քաղաքական տնտեսագիտութիւն, ելմտագիտութիւն եւ այդ կարգի կարեւոր դասեր կ'աւանդուին, սակայն միայն գոց ընել տալով կամ տեսական քանի մը դասերով կը բաւականան, որով ուսանողները պէտք եղածին պէս չեն կրնար օգտուիլ։ Իգտամ կ'առաջարկէ որ Միլքիէի ուսմանց ծրագիրը այնպէս մը պատրաստուի որ կատարելապէս համապատասխանէ քաղաքային պաչտօնեայի մը համար պէտք եղած ամէն բանի։ Միլքիէի մէջ բարձրագոյն աստիճանի դասեր ալ կ'աւանդուին, որոնք աննկատելի են ուսանողներուն համար։ Օրինակի համար Ֆըքըհ (իսլամական օրէնքներու իմաստասիրութիւն) գոց ուսանելու համար անհրաժեչտ է հմուտ ըլլալ արաբերէնի. արաբերէն քերականութեան եւ գրականութեան։ Այդ ուսման համար 70 80 էջ գիր գրել կը տրուի ուսանողներուն, որոնք բերանացի կ'ըսեն, առանց բառ մը հասկնալու։ Արդէն այդ ուսումը Շէրիի դատաւորներու եւ պաչտօնեաներու համար է միայն։ Միլքիէի մէջ պէտք է աւանդել իսլամական կրօնքին պատմութիւնը որ միչտ անհրաժեչտ է։ Իգտամ վերջապէս կ'առաջարկէ Միլքիէի բարձրագոյն վարժարանին մէջ աւանդել բոլոր այն գիտելիքները որոնք անհրաժեչտ են քաղաքային պաչտօնեայ ըլլալու պատրաստուողներուն։

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ՄՇՈՒՇ ՄԸ.— Կիրակի գիչեր առտուան դէմ սկսած թանձր եւ ցուրտ նմանը չտեսնուած մշուչ մը, որ երէկ պահ մը փարատեցաւ, չարունակեց երէկ իրիկուն, գիչերը եւ մինչեւ այս առտու, յիչեցնելով Լոնտոնի մշուչները։ Երէկ առտու Շիրքէթի ու Մախսուսէի չոգենաւերը դժուարաւ երթեւեկեցին, մանաւանդ երէկ իրիկուն։ Վօսփորէն իջնող եւ կամուրջէն մեկնող չորս-հինգ չոգենաւեր ժամ 11ին հարկադրուեցան կենալ Պէչիքթաչի նաւամատոյցին առջեւ։ Սկիւտար, Գուզկունճուք եւ Վերին Վօսփորի Անատոլուի ու Ռումէլիի եզերքները երթալիք ուղեւորները հարկադրուեցան Բերա, Ղալաթիա ու Սիրքէճի օթելներ երթալ։ Արնաւուտքէօյ, Պէպէք եւ Հիսար երթալիքներն ալ կա՛մ կառքով գացին եւ կամ մինչեւ Օրթաքէօյ թրամուէյով եւ անկէ ալ հետիոտն։ Պէչիքթաչի ոստիկանապետ Վասըֆ փաչա հաց եւ այլն բաչխել տուաւ Պէչիքթաչի առջեւ կեցող չոգենաւերու ուղեւորներուն։ Ժամ 11էն ետքը չոգենաւ չգնաց Սկիւտար։ Կղզիներու եւ Գատըգիւղի չոգենաւերն ալ ժամ 11ու կէսէն ետքը կամուրջէն չկրցան ճամբայ ելլել։ Միայն Հայտար Փաչայի չոգենաւերը կրցան կատարել կամուրջէն դէպի Հայտար Փաչա ժամ 11ի, 11.40ի, 12 8ի երթեւեկութիւնները, իսկ ժամ 1.18ին մեկնելիք չոգենաւը հազիւ 2ին կրցաւ ճամբայ ելլել։ Հայտար Փաչայէն ժամ 12ին դէպի կամուրջ ճամբայ ելլող Պաուրա չոգենաւը, ճամբան կորսնցնելով աւստրիական չոգենաւի մը վրայ ինկաւ, որ խարսխած էր, սակայն Պաուրա ծանր կ'երթար, որով կրցաւ ժամանակին կենալ եւ վտանգ մը չպատահեցաւ։ Պաուրա մինչեւ Սէրայ Պրունի բացերը գնաց եւ քիչ մնաց որ ցամաք իյնար, բայց կրցաւ վերջապէս մեծ դժուարութեամբ կամուրջ հասնիլ։

— Օսմ. դրօչ կրող Էրմիս անուն չոգենաւը, որ երէկ առտու Տարբինայէն Կ. Պոլիս կուգար, մշուչի բռնուելով Թուզլայի մօտերը ցամաք ինկաւ։ Նաւամերդներ ղրկուեցան զայն ազատելու համար։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ. —Դեսպաններէ ոմանք, առջի օրը, Անգլիոյ դեսպանատունը երթալով, առողջութիւնը հարցուցին դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնըրի, որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ է։

ՆԵՐՈՒՄ.— Հաճի Մէհմէտօղլը Ալի անուն անձը, որ մարդասպանութեան համար տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աչխատութեան դատապարտուած էր ու Գոնեայի բանտը կը գտնուէր, իր հիւանդագին վիճակին բերմամբ Կայս. ներումի արժանացաւ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Մանասդըրի գաւառին Բրիէպէ ու Բէչտրիցէ գիւղերը պահուած յոյն աւազակներու եւ զինուորական ջոկատի մը միջեւ ընդհարում մը կատարուելով, աւազակներէն երկուքը մեռած եւ մէկն ալ ողջ ձեռք անցուցեր են. մնացածներն ալ կը հալածուին։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՄԷՋ, առջի գիչերը, Իպի Քէօբրի Արասը անուն տեղը հրդեհ ծագելով չորս-հինգ տուներ այրեր են։ Ապահովագրական ընկերութիւնները յիսուն ոսկիի չափ վնաս ունին։

ՄԱՀԱՑՈՒԹԻՒՆ.—Կ. Պոլսոյ ու իր արուարձաններուն մէջ փետրուար 17էն 24 պատահած մահերու թիւն է 277, որոնց 5ը՝ կարմրախտէ, 1ը՝ կեղծմաչկէ, 1ը՝ ծաղկախտէ, 5ը թիֆոյէ, 33ը՝ հիւծախտէ, 20ը՝ չնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ եւ միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ՀՐԴԵՀ.—Պոլսոյ, Նեւսուֆեան խանի վերի յարկի 49 թիւ սենեակէն, ուր մարմաչի (տիւլպէնտ) վաճառական Զավալըօղլը Տիմիթրաքիի եւ Եորկաքիի ապրանքները պահուած են, առջի գիչերը հրդեհ ծագեցաւ, սակայն ապրանքներուն մէկ մասը այրելէ ետքը կարելի եղաւ մարել։ Այդ սենեակին մէջ գտնուած ապրանքները հազար ոսկիի ապահովագրուած են, մինչդեռ տէրերը կ'ըսեն թէ երկու հազար ոսկիի ապրանք ունէին։ Ուրբաթ օրը ապահովաւորները նոյն սենեակէն ապրանք հանած էին եւ անկէ ետքը ոչ ոք գացած էր։ Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկած է հրդեհին սկզբնապատճառը երեւան հանելու համար։

ԷՐԻՔՔԷՕՅԻ գաղթականներու թաղին մէջ Գատրիյէ անուն աղջիկ մը, իր մօրը լուացք կատարելէն օգտուելով, սկսաւ տան չորս կողմը պտտիլ. ջրհորին կափարիչը բացաւ՝ մէջը նայելու համար, սակայն հաւասարակչռութիւնը կորսնցնելով ջրհորը ինկաւ, բայց անմիջական օգնութիւններով ազատուեցաւ։

ԽԱԲԵԲԱՅ ՄԸ. — Էրզրումցի Հաճի Տէտէ անուն անձ մը, որ Պոլսոյ Ֆաթիհ թաղը իր ազգականներէն մէկուն տանը հիւրընկալուած էր, առջի օրը Ղալաթիայէն դէպ ի Ֆընտըքլը գացած ատեն, սեւ պեխով, միջահասակ ու թխադէմ մարդու մը հանդիպեցաւ։ Այդ անձը սկսաւ բարեկամանալ Հաճի Տէտէի հետ եւ առաջարկեց անոր աբարդըմանի մը մէջ դռնապանի պաչտօն մը, որուն համար 345 ղրուչ պահանջեց։ Հաճի Տէտէ վրան դրամ չունենալով, Ֆաթիհ գացին իր իջեւանած տունը, ուրկէ երեք ոսկի առնելով նորէն Ղալաթիա դարձան, Բերա ելան եւ Այա-Թրիատա եկեղեցին առջեւ գացին. հոն անծանօթը ըսաւ թէ աբարդըմանը այդ տեղուանք է. դրամները առաւ եւ Հաճի Տէտէն ղրկեց դրօչմաթուղթ առնելու։ Հաճի Տէտէ երբ վերադարձաւ, մարդը աներեւոյթացած էր. հոս ու հոն փնտռեց ու չգտաւ եւ ոստիկանութեան դիմեց։

ԵՂԵՌՆԱԳՈՐԾ մը, տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աչխատութեան դատապարտուած Թաչ Քէօփրիւլի Իպրիս անուն անձը, որ Պէյլէրպէյի Ջաքալ Տաղը անուն տեղը, կռիւի մը պահուն, Գասըմ մահլէ Էօմէրը սպաննած էր։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ, որոնք Բարեկենդանի առթիւ իրենց նիստերը դադրեցուցած էին, յառաջիկայ շաբթուընէ կը վերսկսին։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԵՒԱԳԱԼԸ. — Վաղը մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հանդիսաւորապէս կ'երգուին Արեւագալի երգեցողութիւնները, որոնք հայ եկեղեցիի հոգեզմայլ շարականներուն և երգերուն մէջ իրենց որոշագրոշ եղանակովը նշանակելի տեղ մը կը գրաւեն։ Մայր եկեղեցիի մէջ Ս. Պատրիարք Հայրը կը նախագահէ արարողութիւններուն և այս առթիւ տեղւոյն Դպրաց Դասը երաժշտապետ Մէհտէրեան էֆ.ի առաջնորդութեամբ հաւաքոյն պիտի երգէ Արեւագալի շարականները։ Յատկապէս մարզուած 20—25 աշակերտուհիներ ևս պիտի մասնակցին արարողութիւններուն։

ԻԶՄԻՐԻ քահանաներէն Տ. Յակոբի մասին աւելի տաք մէկ քանի տեղացի ազգայիններ ամբաստանութիւններ ըրած էին։ Տեղւոյն Խառն Ժողովը քննած է խնդիրը և տեսնելով որ քահանան յանցաւոր չէ, վերջ տուեր է այս խնդրին։

⁂ Մանիսայի եկեղեցին մէջ ալ եռանդը մուտ գտած է. տեղւոյն երաժշտապետը Խորէն էֆ. Պիւքիւճեան, որ որդէն անցեալ կիրակի իր երգեցիկ խումբովը երգած է Ս. Պատարագը, այս անգամ որոշած է նոր խումբ մը կազմել և մինչեւ Զատիկ հաւաքոյն երգել Ս. Պատարագը։

⁂ Իզմիրի առաջնորդ Սրբազանը 1907 յունուար 17էն մինչեւ 19 փետր. 1908 ամուսնութեան 88 հրամանագիր ստորագրած է։

⁂ Տ. Սերովբէ վրդ. Սամուէլեան, որ Երուսաղէմ մեկնեցաւ անցեալ շաբթու, շաբաթ օր Իզմիր հասած է և առաջնորդարան երթալով այցելութիւն տուած է Դուրեան Սրբազանին։

ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԷՆ կը գրեն. —Երեք շաբաթէ ի վեր Վիճակիս նորընտիր առաջն. տեղապահ Տ. Երուանդ վրդ. Փէրտահճեան հոս է։ Եռանդով կ'աշխատի քաղաքիս եկեղեցական և կրթական գործերու բարւոքման համար։ Ժողովուրդը կը յուսայ թէ Տ. Երուանդ վրդ. պիտի կրնայ արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւն մը ունենալ հոս, եթէ ժողովականները անկեղծօրէն աջակցելու ըլլան իրեն։ Առայժմ վարժարաններու խղճալի վիճակին մասին վերահասու ըլլալով, զարգացած երիտասարդներէ նոր Ուսումն. Խորհուրդ մը կազմեց, որոնք Առաջնորդ Հօր պիտի աջակցին՝ վարժարաններուն լաւ ուղղութիւն մը տալու համար։ Նոյնպէս յանձնախումբ մը կազմեց քահանաներէն, ուսուցիչներէն և ուսումնական երիտասարդներէն, որոնք ամէն կիրակի օրեր եկեղեցիի մէջ դասախօսութիւններ պիտի ընեն կրօնական, գիտական, առողջապահական և այլ նիւթերու վրայ։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Մեր թղթակիցը կը գրէ.—Հինգշաբթի առտու, Առաջնորդ սրբազան Հօր նախագահութեամբ, հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարուեցան, օրուան տօնին առթիւ և արարողութիւններէն յետոյ գերեզմանատան մէջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ ընդհանուր ննջեցելոց համար։

⁂ Հինգշաբթի կէս օրին Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Պարգեւ վրդ. Դանիէլեան Ատապազարէն քաղաքս եկաւ՝ հետը բերելով Վիճակին Ֆընտըգլը գիւղին վրայ քահանայացու ընտրուած տիրացու Հայրապետ Ց. Պօղեանը։ Ն. Սրբազնութիւն նոյն իրիկուընէ իսկ արարողութիւններէն ետք տիրացու Հայրապետին կիրառակրութեան կարգը տուաւ, և շաբաթ առտու՝ աւագ-սարկաւագութեան։ Իսկ շաբաթ իրիկուն արարողութիւններէն վերջ տիրացու Հայրապետին քահանայական կոչումը կատարեց խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։ Ձեռնադրութեան այս միջոցին՝ միայն Աւագ խորանի վարագոյրը բաց էր, Կիրակի առտու ալ պատարագի սկզբնաւորութեան միջոցին Աւագ սեղանին վարագոյրը բաց ընելով Առաջնորդ Սրբազանը պատարագեց և տիրացու Հայրապետը քահանայ ձեռնադրեց, կոչելով զայն Տ. Սիմէօն։ Խաչակալութեան պաշտօնը կատարեց Տ. Պարգեւ վրդ.։ Ընծայացուն ձեռնադրուեցաւ Ֆընտըգլը գիւղի եկեղեցիին վրայ։ Այս գիւղը Ատապազարի շրջակայ գիւղերէն մէկն է. այժմ ունի միայն 16 տուն հայ, միացեալ ժողովուրդը Յոյներ են։ Ժամանակէ մը ի վեր նախորդ քահանային՝ Տ. Պետրոսի վախճանելովը առանց քահանայի մնացած էին, անոր համար որ մէկ կողմէն այս փոքրաթիւ ժողովրդեան մէջ քահանայութեան յարմար անձ մը չկար և միւս կողմէ կը վախցուէր որ գիւղացիք չկարենան պահել քահանայ մը։ Այս անգամ սակայն տիրացու Հայրապետ Ց. Պօղեան, գիւղացիներուն խնդրանքին վրայ, յանձն առաւ քահանայ ըլլալ իրենց, առանց մեծ բեռ մը ըլլալու ժողովրդեան վրայ, քանի որ իր ունեցած հողերու բերքերով իր տունը կրնայ ապրեցնել։ Նորընծան բաւական զարգացած երիտասարդ մըն է և ուսուցչական պաշտօններ վարած է։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ "ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ„ԻՆ

Հանրօգուտ Արեւելքի 6728 թիւին Եկեղեցական Լուրերու բաժնին մէջ զարմանքով կարդացինք Ուսուցիչ մը ի մէկ ստորագրութեամբ յօդուածիկ մը. բան մը որ աւելի զէնքը մատնելու բնոյթ ունէր քան թէ խրատութեան մը ճիգերու պատկերացումը կրնար համարուիլ. Ուսումնօրէնութիւնը ընդհանրապէս և Խնամակալութիւնը մասնաւորապէս աշակերտներէն վերջին ... ի վեր չափազանց գոհ էին վարժարանի ուղղութենէն ու երբ «գոհ էին» ըսելով Պ. լրատուն հակառակը կը հաստատէ առանց ճշմարիտ փաստարկութեան, կը ստուգենք մասնաւորապէս թէ գիտակից դերակատարն էր իր ներ կարագրած սուտ ու սխալ պատմութեան։ Բարձրագոյն Բ. կարգի Ա.ին հետ միացընելու ձեռնարկը բնաւ աւելի չէր կրնար չէզոքել Պատ. Տեսչութեան դէմ անգոյ անհամակիր զգացումները, քանի որ ծրագրուած այդ միացումը ուսուցչական ժողովով որոշուած էր, երկու կարգերուն ալ օգտաւոր նկատողութեան առնելով և թէ Խնամակալութիւնս հաստատելով Տեսչութեան օգտակար կարգադրութիւնը վաւերացուցած էր զայն։ Ուսուցչութիւնը միահամուռ կը հաստատէ թէ առանց պատուհասի, իրենց ազատ կամքով Տեսչութեանը հաւանութեան են, թէ դասը մէջտ բաց մնացած է և յանկարծ դուրսէն բանալին դարձնելու խնդիրը, արգելափակումը, միահամուռ յարձակումը, անտեսուն վարքը ծակ մը թմխելը առանց ամբողջը «Ուսուցիչ մը»ին խելապատակին մէջ գոյութիւն ունեցած են. սակայն մարդը մեղադրելի չէ, քանի որ առանց զառանցանքներու վարժութիւնը ունի։ Խնդիրը սա է որ Բ. կարգի աշակերտներէն մէկը, որ անցեալին մէջ տրտունջուած է եղեր վարժարանէն իր անօրինակ կոպտութեան պատճառաւ իր վեց ընկերներուն անունով բացատրութիւն ուզած է Տեսչէն քիչ մը բրտօրէն այս դասարանական միացման մասին։ Հարկ եղած բացատրութիւնը տրուած և սակայն «Ուսուցիչ մը»ներու թելադրութեան անսալով գոհ մնացած չէ և ճիշդ փողոցային սրիկայի մը պէս սկսած է դըսէն հայհոյել։ Խնամակալութիւնս և թաղին Թաղ. Խորհուրդ ճամբած են յիշեալ աշակերտը իր համախոհներուն հետ։

Սիրելի է մեզ յուսալ թէ «Ուսուցիչ մը» ասկէ վերջ ճշմարիտ տեղեկատուի հանգամանքով միայն պիտի ներկայանայ հանրութեան և անհետակայելիօրէն ծիծաղելի ու սուտ տեսարաններ ներկայացնելով չի պիտի պղտորէ ուսանող սերունդին բարոյականը և այս ոչ թէ Հանրութեան օգտին համար, այլ նոյն իսկ իր վարկին վերանորոգութեան համար։

Ի դիմաց Խնամակալութեան Ս. Հ. Թաղի
Ատենապետ — Վ. Ատենապետ
ՅՈՎՀ. Մ. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ — Ս. Յ. ՉԷԹԷՃԵԱՆ
(Կնիք Խնամակալութեան)
Ատապազար, 23 փետր. 1908

Խտրճեան ընտանիքը և պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան եւ կամ գրով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին հանգուցեալ

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԽՏՐՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ յունուար ամսոյ մէջ հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են. —

Գրիգոր էֆ. Երամեան 120 ղրուշ, Տիկին Բըլլանթի Ն. Սեֆերեան, Տիկին Հերիքա Հ. Սեֆերեան, Տիկին Վերժին Յ. Եսաեան, Տէր և Տիկին Թ. Սելեան, Յակոբ էֆ. Պօղոսեան և եղբայր, Յարութիւն էֆ. Զրաքեան, Պետրոս էֆ. Մամճեան, Միհրան էֆ Շամտանճեան ի Ֆիլիպէ, Յովսէփ էֆ. Թօլաեան, Ալպօ էֆ. Շառան իր առողջին գանձանակէն, Միհրան էֆ. Կ. Եսաճանեան մահուղարգին վասն հոգւոյ իր հանգ. հօր՝ անոր անուան տարեդարձին առթիւ, Ստեփան էֆ. Համամճեան, Գրիգոր էֆ. Մէկքոնեան իր Գլյապատ 10ական, Զապէլ էֆ. Գալփեան 100, Տ. Յակոբ Ալշոտ եպիսկ., Տ. Ղեւոնդ վրդ. Մաղթոսեան, Գէորգ էֆ. Աւլեան, Օր. Նշխէ և Հերմինէ և Գ. Վրթանէս Լ. Գարամաճեան 9ական, Մաղաքիա էֆ. Շահկալ 80, Տ. Գրիգորիս արքեպսկ. Յովհաննէսեան, Զէնոբ պէյ Մէրամէթճեան, Միսաք Ա. Խիւտավէրտեան, Տօքթ. Նիկողոս Էսմէրեան, Հրաչեայ Նշաստաճեան 60ական, Նուպար Ճէզվէճեան, Տօքթ. Արզումանեան, Մկրտիչ Այվազեան, Գ. Բիրաներեան որդիք, Գրիգոր Յակոբեան, Բարսեղ Կ. Զոլյաքեան, Նուպար Փափազեան ի Պրուսա, Միհրան Գարաքաշեան, Կարապետ Փափազեան ոսկերիչ, Յովհաննէս Սարգիսեան, Թումիկ Սուրէնեան էֆ.ք 54ական, Լեւոն Վ. Սէմերճեան, Երուանդ Տօտեան, Միհրան Պէզազեան էֆ.ք 47ական, Տօքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան, Դանիէլ Հանէեան, Պետրոս պէյ Խօրասանճեան, Տիկին Աղնիւ Պ. Ասարճեան, Տիգրան Բարաղամեան, Եղիա Խօչեան, Ենովք Բուլճեան, Տիգրան Երուանդ և Աղաւնի Մառի Պ. Վարդանեան իրենց մօր մահուան տարելիցին առթիւ 40ական, Գէորգ էֆ. Թորգոմեան 27, Տ. Գրիգոր և Երիցուհին (Ատապազար) 25, Սիմոն էֆ. Մազլըմեան 25, Յակոբ էֆ. Գորեան և ընկ. վաճառատունէն 41 ղրուշ։

(Շար.)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Ի ՊԱՏԻՒ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ
ԱՆՁՈՒԳԱԿԱՆ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴ ԴԵՐԱՍԱՆԻՆ

Երկար ժամանակէ մը ի վեր Բերայի թատերասէրներ կը սպասէին Մնակեան խումբին, որպէս զի իր գաւառական քուռնէն վերադառնալով սկսէր Բերայի մէջ իր ներկայացումներուն, որոնք անչափ կը փնտռուին։ Մնակեան խումբը հետեւաբար բոլոր թատերասէրներու փափագին գոհացում տալու համար, այս ուրբաթ օրուընէ պիտի սկսի իր ներկայացումներու շարքին և ամէն ուրբաթ իրիկուն Օտէոնի մէջ հետզհետէ իր ռեբերթուարին ամէնէն յուզիչ և բարոյալից խաղերը պիտի ներկայացնէ, զուարթ գօմէտներով մեկնող։

Մնակեան Թատերախումբը իր առաջին ներկայացումը պիտի տրքէ ի նպաստ խումբին առաջնակարգ և լաւագոյն դերասաններէն՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ,

որուն բեմական տաղանդն ու արժանիքը ծանօթ է արդէն թատերասէրներուն։ Պէտք չկայ հոս շեշտելու թէ Ալիքսանեան էֆ. իր բուն գործին մարդն է, և այն դերերը զորս կը ստանձնէ բեմին վրայ — մինչ իբրեւ հակառակորդ — անօսւոր յաջողութիւնով մը կը կատարէ, սարսափ սփռելով թատերասրահին մէջ և յետոյ միահամուռ ծափահարութիւններ խլելով բոլոր ներկաներէն։

Ներկայացուելիք խաղն է՝

ԽԻՒՐ ՏԸ ՇԸՄԻՆ

որ Մնակեան Թատերախումբի խաղացանկին լաւագոյն կերպով գնահատուած և միշտ մեծ ընդունելութիւն գտած խաղերէն մէկն է, Բիէր ալ Շըմէնն է որ նոյն իսկ ամէնէն դժուարահաճ թատերասէրներուն կողմէ գնահատուած է։

Տրամէն առաջ պիտի ներկայացուի
մէկ արարնոց զուարթ զաւեշտ մը

Պոլիս գտնուող արեւելեան նուագածուներու մէջ մեծ համբաւ ունեցող անձերէ բաղկացած 16 հոգինոց ամենաընտիր խումբ մը ներկայացումէն թէ՛ առաջ և թէ միջնարարներուն ընտիր կտորներ պիտի նուագէ։ Նաեւ մասնաւոր խնդրանքի վրայ բացառաբար ի պատիւ Ալիքսանեան էֆ.ի եւրոպական ընտիր նուագածուներու խումբի մը առաջնորդութեամբ լաւագոյն օբերայի կտորներ պիտի երգէ՝

ՕՐ. ՊԼԱՆՇ

Աւելորդ է այս առթիւ ըսել թէ թատերասէր հասարակութիւնը ուրբաթ իրիկուն Օտէոնի թատրոնը փութալով թէ՛ ընտանեկան լաւագոյն հաճոյքներէն մէկը պիտի ըմբոշխնէ և թէ անզուգական արուեստագէտին՝ Ալիքսանեան էֆ.ի նպաստ ըլլալու հաճոյքը պիտի վայելէ։

Տոմսակները այսօրուընէ սկսեալ կը ծախուին թատրոնին կիշէն։

ՖԼՕՐԻՑԷԼԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեսատի ալլ մեծանուն ջութակահար Ֆլօրիցէլ ֆոն Ռէօթէր իր առաջին նուագահանդէսը պիտի տայ Ունիօն Ֆրանսէզի չքեղ սրահին մէջ այս գիշեր, 10 մարտ (Ն. Տ.)։ Նուագահանդէսը պիտի սկսի ժամը 9¼ին։ Տոմսակներուն գինն է Ա. կարգ 53 ղրուշ և Բ. կարգ 27 ղրուշ։ Կարելի է տոմսակ գնել Քոմանտինկէրի երաժշտական վաճառատունէն։ Աւասիկ յայտագիրը.—

Ա. ՄԱՍ

Ա. Քորէլի	Լա Ֆոլիա
Բ. ՍէՆ-Սանս	Քոնսէրթօ՝ ջութակի համար՝ ան սի մինէօր

Բ. ՄԱՍ

Գ. ա) Շօբէն-Սարազաթ	Նօքթիւրն
բ) Ֆլօր. Ֆօն Ռէօթէր	Շանսօն Ռիւս
գ) Վիէնիավսքի	Քարնավալ Ռիւս
Դ. ա) Պէթովէն	Ռոմանս
բ) Պախ	Արիա
գ) Պագցինի	Ռոնտօ տէ Լիւթէն
Ե. Սարազաթ	Ձիկօյնէրվայզէն

Հրատարակուեցաւ
ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ԵԶԱԿԱՆ
ՀԱՅ.-ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆԸ
Պաշտօնական, գիտական և այլ կարեւոր բառերու ֆրանսերէնով և բազմաթիւ օրինակներով ճոխացած իբր 50,000 բառ, ոճ, ասութիւն։
Աշխատասիրութիւն
ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
Օգնական Պետական Խորհրդոյ
և Տնօրէն Պէրպէրեան Վարժարանի

Սոյն երկասիրութեան վրայ երկար գրել աւելորդ է. միայն սաչափը բաւէ որ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն և Գեր. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանէ զատ, Թուրք և հայ ամէնէն նշանաւոր գրագէտ-լեզուաբաններէ գնահատականներ կան այս խղճամիտ և յոգնավաստակ երկասիրութեան սկիզբը։ Ի մէջ այլոց Թուրք նշանաւորագոյն գրագէտ-բանասէրներ Էքրէմ պէյ, Րիզաա պէյ, Ահմէտ Րասիմ պէյ, հայագէտ Սիւլէյմա պէյ, Պատրիարքարանի Թուրք. Դիւանապետ Թրքագէտ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան և արեւելագէտ Ստեփան էֆ. Կիւրթիկեան թուրքերէն գնահատականներ ունին։ Հայերէն գնահատականներ ունին Գուրգէն, Զօհրապ, Եղէնեան, Պօղոս Բէրէքեթեան, Ռուզուրիկեան, Հրանտ Ասատուր, Փանոսեան, Թէօդիկ, Գազանճեան պէս բանասէրներ և գրագէտներ։

Սոյն երկասիրութիւնը ունի 900է աւել հաշ էջեր, 8 բանինօ գրով շարուած. ձօնուած է Ուսուցչապետ Ռ. Յ. Պէրպէրեանի. կը պարունակէ հեղինակին մեծադիր լուսանկարը։

Թուղթ ընտիր, տպագրութիւն ընտիր (Տէր-Ներսէսեան և Պէրպէրեան), կազմ փառաւոր (Մաթէօսեան)։ Կը վաճառուի կանխիկ 35 ղրուշի։ Միակ կեդրոնատեղին է Գալէնց գրատուն։

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
Eau Avellane
ՏՕՔԹ. Բ. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՇ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ
Պատրաստուած
Քիմիագէտ ԼԵՈՆ ԻՐԻՆԷԻՒԻ կողմէ
Արծաթ շքադրամ և պատույ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ աստիճանաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնը ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է, շագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ, Բերայի մէջ Պոն Մարշէ. — Ղալաթիա, Խալիքճըօղլու դեղարան. — Պէշիկթաշ, դեղարան Բեռզիմ պէյ. — Քրնտգլը, դեղարան Թէօտոսիտէս-Պալաշ. — Պոլիս, Գասապեան ու Մէզիքեր, և Եէնի Ճամի Բեազըմ պէյ դեղավաճառատուններ. Ղալաթիա, Թիւնէլի քով, Ժօզէֆ Հիսարի անուշահոտութեանց վաճառատունը։ — ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թէօտոր Սթափրաքի, Բերա Մեծ Փողոցայ Թիւ 146։

Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 դահեկան
20—13

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, մարտ 8)

ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆ
ՃԱՊՈՆԻ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ

ՓԵՔԻՆ, 7 մարտ. — Ճափոնի կառավարութիւնը երէկ վերջնագիր մը ղրկեց Չինաց արտաքին գործոց պաշտօնարանին, Թացու-Մարու շոգենաւին գրաւման խնդրոյն համար։ Նախարարները պիտի խորհրդակցին այսօր այդ խնդրոյն վրայ։

ՓԵՔԻՆ, 7 մարտ.— Ճափոնի կառավարութեան պահանջումներուն ամէնէն փոքրը Թացու-Մարու շոգենաւին և իր մէջ գտնուածներուն ետ տրուիլը և կարելի եղածին չափ քիչ ատենի մէջ ալ բաւական մեծկակ գումարի մը հատուցումն է։ Հակառակ պարագային, Ճափոնի կառավարութիւնը, իր վերջնագրին մէջ ցուցցուցած պայմաններուն համեմատ, անմիջապէս ձեռք պիտի առնէ պէտք եղած միջոցները։ Ճափոն մինչեւ վաղը առտու պատասխանի կը սպասէ. կը մերժէ խնդիրը քննելու մասին Չինաց առաջարկութիւնը և կը պնդէ որ անմիջապէս ճափոնական դրօշը պարզուի Թացու-Մարուի վրայ, որովհետեւ կ'ըսէ, աւելորդ իսկ է ապացուցել թէ Չին սխալած է այս խնդրոյն մէջ, Դեսպան Հայաշի այս վերջնագիրը ղրկած ատեն զէնքի մաքսանենգութեան խնդրոյն առթիւ Ճափոնի համաձայնութիւնը Չինաց հաղորդելով հանդերձ, յայտարարած է Չինաց կառավարութեան միջնորդութեան չի կրնար պատասխանել, ցորչափ Բորդուկալի կառավարութիւնը գործին մէջ մաս չունի։

⁂ Ճափոնի կառավարութեան կողմէ Չինաց ղրկուած այս վերջնագրին պատճառն այն է որ փետր. 6ին Բորդուկէզ ջուրերուն մէջ չինացի մաքսաւորներուն կողմէ գրաւուած Թացու-Մարու ճափոնական շոգենաւին ետ տրուելու մասին Ճափոնի մինչեւ հիմա ըրած պահանջումները անլսելի մնացին Չինաց կառավարութենէն։ Կը յուսացուի որ Ճափոնի ձեռք առած ազդու միջոցներուն շնորհիւ շուտով կարգադրուի այս միջադէպը։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ
ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 7 մարտ. — Վիլհէլմ կայսեր և Լորտ Դուիտմաութի միջեւ փոխանակուած նամակներու մասին երէկ Ն. Երեսփոխանական ժողովին մէջ Անգլիոյ գանձային նախարարին յայտարարութիւնները մեծ գոհունակութիւն պատճառեցին Պերլինի քաղաքական շրջանակներուն մէջ։ Կը հաւատան թէ այս խնդրոյն մէջ անգլիական և գերման հայեացքները համաձայն են իրարու։ Կայսրը բոլորովին անհատական նամակ մը գրած է անգլ. ծովային նախարարին, և այդ նամակին մէջ նաւատորմի կամ նաւային ծրագրի վերաբերեալ բառ մը իսկ չկայ, այլ պարզապէս մէկ քանի անհատական տեղեկութիւններ տրուած են՝ փարատելու նպատակաւ այն թիւրիմացութիւնը որ երեւան եկած էր Անգլիոյ մէջ գերման նաւատորմին շինութեանց ծրագրի մասին։ Քանի որ գանձային նախարարին կողմէ Երեսփ. Ժողովին մէջ եղած յայտարարութիւնները խորհրդարանական ընդդիմադիր կուսակցութեան կողմէ հաճութեամբ ընդունուեցան, խնդիրը փակուած կը համարուի հոս։ Յառաջիկայ երկուշաբթի (երէկ) Լորտերու Ժողովը այս խնդրով պիտի զբաղի։ Կը սպասուի տեսնել թէ անգլիական կառավարութիւնը ի՛նչ յայտարարութիւններ պիտի ընէ վիճաբանութեան ատեն. սակայն, այս խնդրին մէջ, գերման կառավարութիւնը, գէթ առայժմ, իր բռնելիք դերը չէ յայտներ։

ԼՈՆՏՈՆ, 7 մարտ.— Տէյլի Թէլէկրաֆ կը գրէ.— «Ամէն անոնք որ այդ նամակը կարդացած էին, եւ այն շրջանակները, ուր յայտնի էր անոր պարունակութիւնը, Թայմզի մէջ անոր հրատարակուելէն առաջ, անշուշտ ծիծաղեցան այն եզրակացութեան վրայ, որով Թայմզ կը վերջացնէր իր յօդուածը։ Այդ նամակը տեսակ մը վաւերագիր է փոխադարձ բարեկամական արտայայտութիւններու։» Տէյլի Մէյլ կը գրէ.— «Նամակին մէջ արտայայտուած անձնական յարաբերութիւնները անհաւանական կ'ընեն անոր հրատարակումը։» Լորտ Քըրզըն կը գրէ Թայմզի մէջ թէ կը յուսայ որ հրատարակուի Վիլհէլմ կայսեր նամակը, թէպէտ կ'ենթադրուի որ Նորին Վեհափառութիւնը իրաւունք ունենայ իր հաճութիւնը զլանել ասոր։ Կայսրը անշուշտ միջազգային խաղաղութեան շահուն համար գրած է այդ նամակը։ Լորտը կը գրէ թէ մինչեւ որ տասը հակառակը չգիտնայ, չպիտի հաւատայ թէ այդ նամակը փորձ մըն էր Անգլիոյ շահուն վնասելու։

ՓԱՐԻԶ, 7 մարտ.— Անգլիական լրագրաց Բարիզի թղթակիցները թէեւ լուր կը ղրկեն թէ Վիլհէլմ կայսեր նամակին վրայ Թայմզի հրատարակութեան հետեւանքով մեծ իրարանցում կայ հոս, բայց երեւոյթին նայելով, Բարիզի քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ հանդարտութեամբ կը հետեւին այս խնդրոյն։ Կառավարական թերթերը կը զգուշանան Թայմզի և անոր հետեւող ֆրանսական թերթերուն չափազանցութեանց արձագանգ ըլլալէ։

ՄԵԾ ԴՈՒՔՍ ՍԵՐԿԷՅ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

ՎԻԵՆՆԱ, 7 մարտ.— Ռուսիոյ մեծ դուքս Սէրկէյ Միխայիլովիչ բազմաթիւ զինուորական հետեւորդներով յառաջիկայ շաբաթ առտու Վիեննա կը հասնի, ուր հիւր պիտի ըլլայ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր, և հետեւեալ կիրակի իրիկուն պիտի մեկնի Վիեննայէ։ Մեծ դուքսը, որ 40 տարեկան է, կրտսեր որդին է Աղեքսանդր Բ. Ցարին կրտսեր եղբօր մեծ դուքս Միխայէլ Նիքօլայէվիչի։ Անցեալ տարուընէ ի վեր ընդհ. քննիչն է բանակին թնդանօթաձիգ գունդերուն։

ՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 9 մարտ. — Թօքիօյէն առնուած հեռագիրներ կը հաստատեն թէ Չինու կառավարութիւնը կատարեալ գոհացում տուեր է Ճափոնի։ Գրաւման շոգենաւը արձակուեր է։

— Բարիզի Սակարանին մէջ տրամադրութիւնները չեն փոխուած և բոլոր արժեթուղթերու գինները անկման հակամէտ են։ Տկարացումներ առաջ եկան հաշուեյարդարումի պահուն, որով վաճառումներ տեղի ունեցան, բայց գնող չկայ։ Ֆրանսական Ռանդը տասը սանթիմ կորսնցուց՝ Մարոքի գործերուն նկատմամբ եղած զրոյցներուն վրայ, որոնք սակայն հերքուեցան։ Վարկի հաստատութեանց բաժնեթուղթերուն գինները տկար են։ Օտար արժեթուղթերը լքուած են, մասնաւանդ սպանիական արտաքինը։ Օսմ. արժեթուղթերու մասին գործ չկայ։ Ռումէլիի երկաթուղիի պարտաթուղթերու գինները հաստատուն են։ Պղինձի գինը 57էն 58.05ի բարձրացած ըլլալով, Ռիօ Թինթօն ալ 1523ի բարձրացաւ։ Պալիա Գարաայտընը անփոփոխ է՝ 426։ Կապարի գինները քիչ մը լաւագոյն են։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ միջազգային արժեթուղթերու մասին նուազ ոգեւորութիւն կը տիրէ։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերու գիներ տկար են, սակայն Նիւ-Եորքէն առնուած յանձնարարութեանց վրայ, ամերիկեան արժեթուղթերը շատ բարձրացան՝ մէկ քանին երեք «բուան»ի չափ։ Լոնտոնի մէջ անհատական պանքաներու դրամի տոկը հարիւրին երեք է։

ԼՈՆՏՈՆ. — Հրատարակուած Սպիտակ Տետրակը կ'ըսէ թէ Մեծն Բրիտանիոյ ածուխի հանքերուն արտադրութիւնը 1907ին եղած է 268 միլիոն թոն, 16 միլիոն աւելի 1906էն։

ՓԱՐԻԶ.— Հանրապետական կուսակցութենէն Պ. Ֆաչա երեսփոխան ընտրուեցաւ Բլէռմօն-Ֆերանէն՝ դատական նախորդ նախարար վախճանեալ Պ. Կիւեօ Տըսէնեի տեղ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Սերպիոյ ժամանլի դիւանը կը հերքէ այն լուրը թէ Սերպիոյ Թագաւորը Բեդերսպուրկ պիտի այցելէր։ Այդ մասին դեռ որոշում մը տրուած չէ։

ՓԵՔԻՆ. — Այս տեղի ռուս դեսպան Պ. Բաքօթիլով յանկարծամահ եղաւ։

ՀՌՈՄ.— Պիոս Պապին պահանջումով հանդիսաւոր բանադրանք կարդացուեցաւ Ֆրանսացի Լուազի աբբայի դէմ՝ կրօնական նոր գաղափարներով հրատարակութիւններ ըրած ըլլալուն համար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ			Փարա
Առաջին ճերմակ	օխան		50 -
Երկրորդ	»	»	46 -47
Խառն		»	45 -
Ջավտարը		»	43 -44
Կարծր առաջին		»	54 -55
» միջին		»	52 -53
» խառն		»	49 -50
ԱԼԻՒՐ			Ղրշ.
Տեղական գրըմա Ա. Պարկ			95 -
» » Բ. »			92 -

Այսօր վակոն Անատոլի ցորեն ժամանեց.

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ	Փարա
Շրջականներու համար հաս չօգնուց յանձնելի	37 -37¼
Տեղական սպառման համար	40 -
ԹԵՓ	
Օխան 22½- փարա	
ԴԱՐԻ	
Դանուբ քիլէն	16 -17½
Ռումէլի և Մերսին	16 -17

ՑՈՐԵՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

10 Mars

Նիւ-Եորք	պատրաստ		106.½
»	մարտի	համար	.
» 1908	մայիսի	»	109.
»	հոկտ.ի	»	.
» 907	դեկտ.ի	»	107.
Լիվրբուլ	պատրաստ		8.2⅜
»	յուլիսի	»	.
»	մարտի	»	.
»	մայիսի	»	7.11½
Չիգակօ	պատրաստ		.
»	հոկտ.ի	»	.
»	դեկտ.ի	»	.
Մարսիլիա	պատրաստ		.

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ՓԱՓԱԳԻ
ԻՐ ՆԱԽԱՍԻՐԱԾ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԵՐՈՎ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԻԼ
"ԲԱՌՆԱՍ„Ի
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 288
ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
6 հատինն լուսանկար՝ բլաքինաթիպ 40 ղրուշ
6 հատինն լուսանկար՝ փայլուն 20 ղրուշ
Գունաւոր լուսանկարներ բնական մեծութեամբ 120 ղրուշ
12 հատինն լուսանկար՝ բլաքինաթիպ եւ մէկ ակրանտիսման 108 ղրուշ
ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԽՆԱՄՍՈՎ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՒՂԱՆԵՐԿ ՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՏԱՔՍԻ, ԿՏԱՒԻ ԵՒ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ
Կ'ուզէ՞ս որ ամէն կերպով գոհ դառնաս,
Փութա՛ լուսանկարուիլ ի «Բառնաս»։
24—16

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 25/9 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ֆ. Կ.	Օ. Ո.	102 20
Ամէնէն բարձր գին	»	102 23½
Ամէնէն վար գին	»	102 20
Ռումէլի Երկաթուղի գոյ	Ֆր.	177 87½
Ամէնէն բարձր գին	»	178 12½
Ամէնէն վար գին	»	177 75
ԲԱՑՈՒՄ 26/10 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ֆ.Կ.	Օ. Ո.	102 24½
» » » ժամը 6ին Ֆ.Կ.	»	102 24
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	178 62½
» » ժամը 6ին	»	178 62½
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	435 —
Անատ. երկթ. Պարտթ. Ա.սերի	»	523 —
» » » Բ.սերի	»	521 —
» » բաժնթղթ	Ա. Ջ.	16 05
Շիրքէթի Խայրիէ	»	43 —
Շիրքէթի Խայրիէի Հիմնթի	»	4 15
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 12½
Օսմ. ծխախոտ		19 —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 40
» ժուիսանս		4 —
» պարտաթուղթ		475 —
Թունէլ	Ֆր.	43 —
Տերքոսի Ջուրի Ընկ.		316 —
Պալիա Քարա Այտըն Ֆ. Ֆ.		424 —
Միթիլի պանքա	Օ. Ո.	5 —
Սալոնիքի պանքա		120 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		33 —
» սովորական		27 —
Քարափ Իզմիրի		587 —
Լաւրիոն	Ֆր.	57 —
Չարթըրտ	»	17 —
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	1 60
» » 8 »		4 —
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	— —
Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6½ %		
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 25
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 77½
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 78
Պերլինի » »	Մարք	18 49
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ		
Անգլիական ոսկի	Ղրշ.	110 05
Ֆրանսական »	»	87 13
Ռօլ Էմբերիալ	»	92 —
Մէճիտի տարբերութիւն	»	108 05
Արծաթ մանրուք	»	105 10
Մէթալիք	»	101 20
Ռուսայի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 76½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 9 Մարտ		
Միացեալ Օսմ. պարտք.) բաց.	Ա. Ո.	96 07
) գոց.	»	96 05
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	180 50
Թրանսվալ	»	44 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	716 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	— —
Պալիա Քարա Այտըն	»	421 —
Օսմ. մաքսատուն	»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	97 62
Քրէտի Լիոնէ	»	1188 —
Ռուսական 5 %	»	96 05
Իտալական Ռանթ	»	102 80
Սպանիական արտաքին	»	93 80
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 180
Դրամանիշ Ֆրանս. Պանքայի	»	3 —
ԼՈՆՏՈՆ, 9 Մարտ		
Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ո.	95 50
) գոց.	»	95 50
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	18 25
Անգլիական քոնսոլիտ Ֆ. Կ.	»	87 37
Հելլենական 5 % 1881	»	48 50
Չարթըրտ	»	0 70
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	103 —
Ռանտ Մայնս Ֆ, Կ.	»	4 87
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	25 36¼
Դրամանիշ	»	3 50
ՊԵՐԼԻՆ, 9 Մարտ		
Օսմ. միացեալ		95 —
Ռուսական 4 % 1902	Մարք	— —
Ռումէլի երկաթուղի	»	151 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ չէք	»	20 300
Դրամանիշ	»	3 50
ՎԻԵՆՆԱ, 9 Մարտ		
Ռումէլի երկաթուղի	Քուրոն	188 50
Վիեննա Պանք Ֆէրայն	»	531 —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	95 62
» Լոնտոնի վրայ	»	240 70
Օսմ. Ռէժի	»	— —

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ղալաթիոյ մէջ գտնուած դրոշմատուրքի գրասենեակը յառաջիկայ 1908 մարտ 1/14էն սկսեալ պիտի տեղափոխուի Ղալաթիա, Մէրթէպանի փողոց, Թիւ 21, Թունէլի կայարանին մօտ։ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

20/7 մարտ 1908 10—1

ԻԼԱՆ

Շէհր Էմանէթինտէն

324 սենէսի զէպլիյէ րուսումը 950,000 վէ զէպլիյէ րուսումու միւթէզամմը 800,000 ղուրուշտա թալիպի ուհտէսինէ օլուպ պէտէլը լահըզըլը պուլունմատըղը հալտէ մարթըն հուլուլունտան էվվէլ իհալէ օլունաճաղը ճիհէթլէ թալիպ օլանլարըն պէյ առչէլէրինի միւսթահապիյէն շէհր էմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 25 շուպաթ 323 3—1

ԻԼԱՆ

(Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթի)

Տէրսաատէթ բօսթախանէսի իչիւն լուզումը օլան 3000 քիլօ Մօպիլիա գազըյընը մէվքըի միւնաքասայա վազ իթիլմիշ օլմաղլէ թալիպ օլանլարըն երուզէ օն հիւսաը իլէ թէէմմինաթը նաղտիյէ վէ եախուտ Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օսմանլըա մուզաքէլէմէ մուհասերլիյինէ մուսատտաք քեֆալէթը գէթիրէրէք հէմիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա նէզարէթի ալէնի մէճլիսը իհալէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 23 շուպաթ 323

⁂

Տէրսաատէթ բօսթախանէսինէ 324 սենէսի իչիւն լուզումը օլան 1700 քիլօ սիճիմ մէվքըի միւնաքասայա վազ իթիլմիշ օլմաղլէ թալիպ օլանլարըն երուզէ օն հիւսաը իլէ թէէմմինաթը նաղտիյէ վէ եախուտ Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օսմանլըա մուզաքէլէմէ մուհասերլիյինէ մուսատտաք քեֆալէթը գէթիրէրէք հէմիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա նէզարէթի ալէնի մէճլիսը իհալէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 23 շուպաթ 323

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

ԼԻՒՔՍ

Լամբարի ընկերութիւնը

ԱԾԽԱԿԱՆ ԹԹՈՒԻ ՃՆՇՈՒՄՈՎ

ՕԴԻ ՃՆՇՈՒՄՈՎ

ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԿԱՆԽԻԿ ԿԱՄ 6 ԵՒ ԿԱՄ 12 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԵՐՈՎ

ԼԻՒՔՍ ԼԱՄԲԱՐԻՆ ԼՈՅՍԸ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ Է

ԱՄԷՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ, ԱՄԷՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՓԱՅԼՈՒՆ, ԱՄԷՆԷՆ ՑԱՐԱՏԵՒ ԼՈՅՍՆ Է

Լիւքսի լոյսը միւս ամէն կարգի լոյսերէն նախընտրելի է. շատ մը քաղաքներու փողոցներուն, սրճարաններուն, պարտէզներուն, ճաշարաններուն, երկաթուղիներուն մէջ գործածական է այս լոյսը:

ՄԻՋՆՈՐԴՉԷՔ ՉԿԱՅ

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ

Բուն ԼԻՒՔՍ լամբարները միայն ԼԻՒՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Ղալաթիոյ մթերանոցին մէջ կը ծախուին

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՀԷՋԱՐԷՆ ՓՈՂՈՑ, ԳՕՕԲԷՐԱԹԻՎԻՆ ԴԻՄԱՑ ԵՒ ՎՈՅՎՈՏԱ ԻՆԱՅԷԹ ԽԱՆ ԹԻՒ 52

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (104)

ԺԱՔ ԳՐԻԵՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՐ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԸ

ԺԸ.

Տիկին տը Ռիպիէր փորձեց հանդարտիլ, հասկնալու համար Լիւսիէնի բառերը, որ նորէն սկսած էր խօսիլ։

— Երբեք չէք կրնար երեւակայել թէ ձեր խեղճ զաւակը ինչեր քաշած է։ Մօրը անկանոն կացութեան մասին ամօթապարտ կը զգար ինքզինքը։ Սովորութիւն ըրած էր բան մը չխնդրել։ Լուրջ ու համակերպած, պերճանքի մէջ կ'ապրէր, առանց մասնակցելու անոր։ Շատ պարզօրէն կը հագուէր և ծախքեր ընելու առիթէն կը խուսափէր։ Իր ընթացքը կենդանի ու շարունակական անդիմադրութիւն մըն էր իր մօր ուղղուած, որ ընդհակառակը լայնօրէն կ'օգտուէր այդ պերճանքէն։ Այսպէս կարծեցեալ կամուսին ամէն ինչ ըրած է՝ աղջիկը անկախութեան շաւղին մէջ մնալու համար, որուն կը հետեւէր ինք։ Փորձած է տրդուզարդի, խրախճանքի և վատառողջ հաճոյքներու ճաշակը ներշնչել անոր։ Ուզած է պերճասէր աղջիկ մը ու մեղսաւոր հոգի մը դարձնել, անտարբեր՝ խղճի խայթի ու ամօթխածութեան հանդէպ։

Այս պահուն, ծերունին ընդմիջեց Լիւսիէնի խօսքը, գոչելով.

— Կարելի՞ բան է որ մայր մը ուզէ այդ աստիճան ապականել իր աղջիկը։

Ու այդ մայրը լսեց Լիւսիէնի խօսքը։ Վայրկեանէ մը ի վեր, թեւերը սեղանին վրայ դրած, գլուխը ձեռքերուն մէջ առած, դառն արցունքներ կը թափէր։ Կ'ուզէր խոյս տալ հոսկէ, ալեւս չլսելու համար։ Բայց կը զգար թէ քալելու ուժ չպիտի ունենար և առաջին քայլերը առնելուն պէս՝ պիտի դանդաչէր, իր յուզումը և ցաւը մատնելով։ Սակայն կրնա՞ր աւելի երկար ատեն մտիկ ընել այդ նողկալի զրպարտութիւնները, որոնք խորապէս կը վիրաւորէին զինքը, դաշոյնէ մը աւելի սաստիկ արիւնոտելով իր միսը։ Ահ, ինչ աննկարագրելի տանջանք էր ատիկա։

— Աստուա՛ծ, դուն գթա՛ իմ վրաս, հեծեց Տիկին տը Ռիպիէր արտասուալից աչքերով։ Ուժ տո՛ւր ինծի լռութեամբ մտիկ ընելու այն զրպարտիչ ու անուանարկիչ խօսքերը որոնք այդ երկու մարդոց բերնէն կ'ելլեն։ Որքա՜ն փափագ կը զգամ ապտակելու այդ դէմքը, թքնելու անոր վրայ և երեսին զարնելու այդ երիտասարդին խայտառակութիւնը, որ անպաշտպան կնոջ մը վրայ կը յարձակի... Բայց, աւա՜ղ, գայթակղութիւնը հանրային ու անդարմանելի պիտի ըլլայ։ Աղջիկս պիտի անպատուուի այդ պատճառաւ... Մարթ, սիրելի աղջիկս, զոր մինչեւ յարգած ու սիրած եմ, քեզի համար միայն այս տանջանքը կը կրեմ։

Խեղճ մօր վիճակը անհուն էր... Լիւսիէն Ռիչօ, հաւատարիմ՝ Միլօսի տուած խորհուրդներուն, անխնայ ու անդուլ կերպով կը շարունակէր իր անպատիւ գործը։ Իր բարեկամը յանձնարարած էր Մարթի մայրը անուանարկել. կը հնազանդէր այդ հրամանին, տեսակ մը հաճոյք զգալով տարաբախտ կինը ոտնակոխ ընելէն և խեղճ հիւանդին սիրտը յուզելէն, որ միամտութիւնը ունեցած էր իր խօսքին հաւատ ընծայելու։ Ակներեւօրէն Լիւսիէն կը ջանար դրամաթիք դարձնել իր պատմութիւնը, և անոր շահեկանութիւնը աւելցնելու համար՝ ստիպուած էր գարշելի զրպարտութիւններ յերիւրելու, աւելի տխուր արարքներ վերագրելով մօրը։ Տիկին տը Ռիպիէր կը հեծեծէր ու կ'ըսէր.

— Ահ, վա՜յ, Թշուառակա՜ն։

Մինչ Լիւսիէն կը շարունակէր.

— Կրնաք պարծիլ թէ աղջիկնիդ ազատեցիք։ Ո՞վ գիտէ, եթէ դուք չըլլայիք՝ մայրը բոլորովին պիտի մոլորեցնէր իր աղջիկը։ Հիմա կրնամ ձեզի խոստովանիլ թէ մայրը շարունակ կը յանդիմանէր իր աղջիկը՝ Պ. տը Ռիպիէրի նկատմամբ ակնածանք և հաւանութիւն չունենալուն համար։ Խորհուրդ կու տար որ աւելի ազնիւ ու հաճոյակատար գտնուէր կոմսին հանդէպ և գգուանքներ շռայլէր անոր։ Մայրը լրբօրէն կ'ըսէր թէ այդ բանը սուղի չպիտի նստէր իր աղջկան և թէ այդ առաւելութիւնը պիտի ունենար որ կոմսը բոլորովին իրենց պիտի կապէր։ Ան հարուստ էր և իրենք աղքատ։ Հետեւաբար պէտք էր լաւ վարուիլ կոմսին հետ։ Իմ կարծիքովս՝ տարակուսելի չէ որ մայրը ուզած ըլլայ իր աղջիկը նետել այդ մարդուն թեւերուն մէջ...

Ալ չափը անցուցած էր Լիւսիէն... Մարդկային ոեւէ ուժ չպիտի կրնար զսպել իր ամէնէն ներքին և նուիրական զգացումներուն մէջ ծանրապէս վիրաւորուած ու նախատուած մայր մը։ Վայրկեանէ մը ի վեր տիկին տը Ռիպիէր ձեռքերով կը կառչէր այն սեղանին, որուն առջեւ նստած էր և անլուր ճիգեր կ'ընէր՝ ինքզինքը զսպելու համար։ Ծուղակը ինկած խեղճ կենդանիի մը պէս որ փախչելու ոեւէ միջոց չունի և անկիւն մը կը կծկուի, կարեկցութիւն ներշնչելու համար. այսպէս ալ իր աթոռին վրայ կքած տարաբախտ մայրը լուռ ընդունած էր մարակի այն հարուածները, զորս արձակած էր Լիւսիէն իր սուտերով և անուանարկիչ զրպարտութիւններով։ Բայց երբեմն կը պատահի որ տկար կենդանին, շատ խոշտանգուած ըլլալուն համար, ընդվզումի շարժում մը կ'ունենայ և զինքը նեղը դնողին վիզը կը ցատկէ։ Տիկին տը Ռիպիէր հեւքոտ շունչ մը կ'առնէր յարաճուն զայրոյթի մը ազդեցութեան տակ, որ ամբողջ մարմինը կը ցնցէր։ Չափը անցած էր ա՛լ։ Չէր կրնար ալ հոն մտիկ ընել։ Հիմա ալ զինքը կը զրպարտէին թէ ուզած էր ցոփ ծերունիի մը գիրկը նետել աղջիկը։ Անամօթութիւն մը ու խայտառակութիւն մըն էր ատիկա։ Այդ գարշելի զրպարտութիւնը լսելուն պէս՝ սարսռացած էր, իբր թէ մօրն վրայ կարմիր երկաթ մը դրուած ըլլար...

Տիկին տը Ռիպիէր, ինքնաշարժ կերպով և առանց ուզելու, ոտքի ելաւ դողահար... Երկու ոստում ընելով կարեց անցնիլ այն միջոցը որով բաժնուած էր երկու մարդոցմէն. ու հոն Բիէր Մօրանի եւ Լիւսիէնի առջեւ երեսի քօղը և դիմակը պատռեց... Մազերը անկարգ, դիմագծերը այլայլած, աչքերը խոշորցած էին կատաղութենէն և արցունքներէն կարմրած։ Բարկութիւնն ու տխրութիւնը վայրագ երեւոյթ մը տուած էին այդ դէմքին, որ մարդկային երեւոյթ չունէր այլ եւս... Լիւսիէն, ահաբեկած, կարծես տեսնել մոլեգնած կին մը, չէր գիտեր ո՛ւրկէ դուրս ելած, պատճառը հարցնելու համար իր կրած անուանարկութեան։

— Անամօթ ստախօս, աղաղակեց Տիկին տը Ռիպիէր։ Ինչ ըրի քեզ մը տալ։ Կրկնեցէ՛ք ձեր գարշելի զրպարտութիւնները։

Ու իր ձախ ձեռքով ուժգնօրէն զարկաւ Լիւսիէնի դէմքին։ Եւ սոսկահար երիտասարդը լուռ կը մնար, ապշած և արգահատելի կացութեան մը մատնուած, Տիկին տը Ռիպիէր յարեց.

— Թշուառակա՛ն, բան մը չէ՞ք ըսեր, ինքզինքնիդ պաշտպանելու համար։ Ինչ վատ ստախօս էք եղեր։ Կին մը կը զրպարտէք իր բացակայութեանը։ Բայց երբ ձեր դիմաց կը գտնուի ան, լուռ կը մնաք։ Իմ անարգանքս ու զայրոյթս կ'արձակեմ ձեր երեսին և գլուխս անդին կը դարձնեմ սոսկումով։

Հիմա Տիկին տը Ռիպիէր իր ամուսնոյն առջեւ կեցած էր և ուժգին ձայնով մը կը գոչէր.

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ